

13 — Yeniden 4 vilâyet, 13 kaza kurulması-
na ve bu teşkilât dolayısıyla bazı kazaların bağ-
lılıklarının değiştirilmesine ve ayrıca yeniden 17
merkez kaymakamlığı ihdasına ve Dahiliye ve-
kâleti kadro cetvellerile bütçesinde tadilat icrası-

na dair kanun lâyihası ve Dahiliye ve Bütçe en-
cümeneri mazbataları (1/342) 169,171:175,182,215:218

14 — Munzur vilâyeti teşkilât ve idaresi hak-
kında kanun lâyihası ve Dahiliye, Millî Müdafaa,
Adliye ve Bütçe encümeneri mazbataları (1/304) 169,
175:181

1 — SABIK ZABIT HULÂSASI

Sayın üyelerden bazılarının teşrii masuniyetlerine,
Balkan anlaşması daimî konseyinin hava işlerine
aid protokolüne,

Türkiye Cumhuriyeti ile Romanya Kırallığı arasın-
da aktedilen transit mukavelesine mütedair mazbata-
larla,

Bina vergisi kanununa bazı maddeler eklenmesine,
Arazi ve bina vergileri binalardan alınan iktisadî
buhran vergisinin vilâyet hususî idarelerine devrine

dair kanun lâyihaları müzakere ve kabul edildi.

Yabancıların tabiiyet tetkikleri üzerine verilen ka-
rarlara dair Dahiliye encümeni mazbatasını da müzake-
re ve kabul edildikten sonra çarşamba günü toplanıl-
mak üzere inikad bitirildi.

Başkan Vekili
Tevfik Fikret Sılay

Kâtib
Kütahya
Naşid Uluğ

Kâtib
Balıkesir
Sabiha Gökçül

2 — HAVALE EDİLEN EVRAK

Lâyihalar

1 — Sıhhat ve içtimai muavenet vekâleti 1935 yılı
bütçesinde 23 200 liralık münakale yapılmasına dair
kanun lâyihası (1/367) (Bütçe encümenine)

Teklif

2 — Kırklareli mebusu Dr. Fuad Umayın, köylerde
genlik düzeyinin yükselmesi ve yardım tarlaları vü-
cude getirilmesi hakkında kanun teklifi (2/21) (Dahi-
liye, Ziraat, Maarif ve Sıhhat ve içtimai muavenet en-
cümenerine)

Mazbatalar

3 — Adapazarının Beşköprü köyünden Abdürrah-
manoğlu Hızır, diğer adı Nezirin ölüm cezasına çarpıl-
ması hakkında Başvekâlet tezkeresi ve Adliye encü-
meni mazbatasını (3/135) (Ruznameye)

4 — Munzur vilâyeti halkından olupta müddeti için-
de nüfus ve askerlik şubelerine müracaatle kayıtlarını
yaptırmamış saklılarla yoklama kaçağı, bakaya, firarî
ve izinsizlerin yazımı ve cezalarının affi hakkında ka-
nun lâyihası ve Millî Müdafaa, Dahiliye ve Adliye en-
cümeneri mazbataları (1/353) (Ruznameye)

BİRİNCİ CELSE

Açılma saati : 15

BAŞKAN — Refet Canrtez

KÂTİBLER : Ali Muzaffer Köker (Konya), Ali Zırh (Çoruh)

BAŞKAN — Celse açılmıştır.

3 — RİYASET DİVANININ HEYETİ UMUMİYEYE MARUZATI

1 — Sayın üyelerden bazılarının izin verilmesi
hakkında Büyük Millet Meclisi Riyaseti tezkeresi.

Umumi Heyete

Aşağıda isimleri yazılı sayın üyelerin izin-

leri başkanlık kurulunca kararlaştırılmıştır.
Umumi Heyetin onamasına sunulur.

B. M. M. Reisi
M. A. Renda

- F. Lira
- 601 Yeni teşkil olunan vilâyet ve kazalar masrafları 3 520
- BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.
- Nafra vekâleti
- 653 Yeni teşkil olunan vilâyet ve kazalar masrafları 4 288
- BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.
- Muvakkat ikinci maddeyi reye arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.
- MADDE 10 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.
- BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.
- MADDE 11 — Bu kanunun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.
- BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.
- Lâyihanın heyeti umumiyesini açık reye arz ediyorum.

14 — *Munzur vilâyeti teşkilât ve idaresi hakkında kanun lâyihası ve Dahiliye, Millî Müdafaa, Adliye ve Bütçe encümenleri mazbataları (1/304) [1]*

DAHİLİYE V. ŞÜKRÜ KAYA (Muğla) — Tunceli adı ile şimdi teşkil edilecek vilâyetin ve o bölgenin eski ismi Dersimdir. Dersim, eski zamanda da muayyen bir mntakaya verilmiş bir isim değildir. Fakat bu günkü idare bakımına göre Dersimin mesahai sathiyesi, uzunluk itibarıyla 90, genişlik itibarıyla 60 olarak heyeti umumiyesi 450 - 500 kilometredir. Yüksek dağları, derin dereleri ve geniş vadileri vardır ve bu bölgenin kısmı azamî taşlık ve kayalıktır. Sâkinleri 65 - 70 bin nüfustan ibarettir. Aslen Türk unsuruna mensub bir kitledir. Bu bölgenin ilk Türk tarihinde resmî olarak teması Şah İsmail ile Yavuz Sultan Selimin muharebeleri zamanına tesadüf ediyor. Ondan sonra memleketin bir çok kısımlarındaki usulü idare gibi o da yerli ağalara ve beylere verilerek idare olunuyordu. Tanzimatta vilâyet teşkilâtı yapıldığı zaman burada da vilâyet teşkil ediliyor. Fakat her nasılsa, ihmal, Dersimi olduğu gibi bırakıyor. Bu gün oranın içtimai teşkilâtı kurunu vüstaî bir teşkilâttır. Vani bir takım parçalara ayrılmıştır. Bunlar, hususatı medeniye, hukukiye ve hatta cezaiyelerini kendi aralarında görürler. Bu gün burası 91 aşirete mümkasemdir. 1876 dan bu güne kadar muhtelif zamanlarda Dersim üzerine 11 harekâtı askeriye yapılmıştır. Halkı cahil, bir az da top-

rağın fakirliği dolayısıyla halkı fakir olur ve eli de silâhlı bulunursa tabii böyle bir yerde vukuat eksik olmaz. Böyle yerler her medenî memlekette bulunabilir. Fransada, İtalyada, Yunanistanda da böyle yerler vardır. Aşağı yukarı her memleketin elinde böyle geri kalmış yerleri vardır. Burada zuhur eden vukuatlar müteaddid harekâtı askeriye icab ettirmiş, yukarıda da arzettiğim gibi 1876 senesindenberi bu güne kadar muhtelif tarihlerde muhtelif kuvvetlerle on bir harekâtı askeriye yapılmıştır. Fakat bu harekâtı askeriye muayyen bir gayeyi istihdaf ettiği için asker geri alınmış, asıl harekâtı askeriye icab ettiren hastalık, ne tahlil ve ne de tedavi edilmiştir. Yalnız hafifletilmiştir. Cümhuriyet devrinin, şiarı, memleketin esaslı ihtiyaçlarını esasından tedavi etmek ve asıl hastalığı tedavi eylemek olduğu için burada da medenî usullerle bir tedbir düşündü ve bu programla memleketin her yerinde olduğu gibi buraların da Cümhuriyetin feyizlerinden istifade etmesini temin edecektir. Şimdi müzakere edilecek kanun bu kanundur. Orada anormal bir şey yoktur. Efkârı umumiye arz etmek isterim ki, memleketimizde anormal bir vaziyet yoktur.

BAŞKAN — Heyeti umumiyesi hakkında başka söz isteyen yoktur. Maddelere geçilmesini kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

Tunceli vilâyetinin idaresi hakkında kanun İdari kısım

MADDE 1 — Tunceli vilâyetine ordu ile irtibatı baki kalmak ve rütbesinin salâhiyetini haiz bulunmak üzere korkomutan rütbesinde bir zat vali ve kumandan seçilir.

Vali ve kumandan usulü veçhile Millî Müdafaa vekâletinin muvafakati alınmak şartıyla Dahiliye vekilinin inhası ve İcra Vekilleri Heyeti kararla tayin olunur.

Bu vali ve kumandan teşkil edilen Dördüncü umumî müfettisliğin de umumî müfettisidir.

BAŞKAN — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2 — Vali ve kumandan vilâyet umur ve muamelâtında ve vilâyet memurları hakkında vekillerin kanunen haiz oldukları bütün salâhiyetleri haizdir.

Vali ve kumandan lüzum gördüğü takdirde vilâyeti teşkil eden kaza ve nahiyelerin hudud ve merkezlerini değiştirir ve keyfiyeti Dahiliye vekâletine bildirir.

BAŞKAN — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 3 — Bu vilâyetlerin kaza kaymakamları ve nahiye müdürleri usulü dairesinde Millî Müdafaa vekâletinin muvafakati alndık-

[1] 58 sayılı basmayazı zaptın sonundadır.

T. B. M. M. ZABIT CERİDESİ

CİLD : 6

Birinci inikad

1 - XI - 1935 Cuma

Mündericat

	Sayfa		Sayfa
1 — Havale edilen evrak	2	3 — Seçimler	3
2 — Nutuklar	2	1 — Meclis Reisi seçimi	3:4
1 — Reiscümhurun nutku	2:3	2 — Reisvekilleri, İdare âmirleri ve Kâtibler seçimi	4

Lâyhalar

1 — Arazinin acele tahriri hakkında kanun lâyihası (1/295) (Maliye ve Bütçe encümenlerine)

2 — Arazi ve bina vergilerinin vilâyet hususî idarelerine terki hakkında kanun lâyihası (1/296) (Dahiliye, Maliye ve Bütçe encümenlerine)

3 — Bina vergisi kanununa ek kanun lâyihası (1/297) (Maliye ve Bütçe encümenlerine)

Mazbatalar

4 — Giresun mebusu Münür Akkaya ve Kırşehir mebusu Lâtfi Müfid Özdeşin, Arzuhal encümeninin 30 - VI - 1934 tarihli haftalık kararlar cetvelindeki 124 sayılı kararının Umumi Heyette müzakeresine dair takriri ve Arzuhal encümeni mazbatasını hakkında Maliye ve Bütçe encümenleri mazbataları (4/6) (Ruznameye)

5 — Posta, telgraf ve telefon merkezlerinden bazılarında muvakkat ücretli memur çalıştırılması hakkında kanun lâyihası ve Bütçe encümeni mazbatasını (1/292) (Ruznameye)

6 — Türkiyede hizmet eden ecnebilerle ailelerine muhassas maaşların iadeten tahsisi hakkında kanun lâyihası ve Bütçe encümeni mazbatasını (1/249) (Ruznameye)

7 — Şûrayı devlet 1935 yılı bütçesinde 520 liralık münakale yapılmasına dair 1/285, Millî Müdafaa ve Kâleti 1935 yılı kara bütçesinde 500 000 liralık münakale yapılmasına dair 1/289 ve Diyanet işleri reisliği 1935 yılı bütçesinde 1 000 liralık münakale yapılmasına dair 1/290 sayılı kanun lâyhaları ve Bütçe encümeni mazbatasını (Ruznameye)

BİRİNCİ CELSE

Açılma saati : 15

MUVAKKAT BAŞKAN — Reisvekili Nuri Conker

MUVAKKAT KÂTİBLER : Ali Muzaffer Göker (Konya), Ziya Gevher Etili (Çanakkale), Naşid Uluğ (Kütahya), Ali Zırh (Çoruh).

MUVAKKAT BAŞKAN — Yoklama yapılacak.

(Yoklama yapıldı).

2 — NUTUKLAR

1 — Reisiçümhurun nutku

MUVAKKAT BAŞKAN — Reisiçümhur celseyi açacaklar ve senelik nutuklarını söyleyeceklerdir.

(Reisiçümhur Kamâl Atatürk, şiddetli ve sürekli alkışlar arasında başkanlık kürsüsünü şereflendirdiler).

Büyük milletin yüce vekilleri;

Kamutaym beşinci devresini açarken sizlere derin saygılarımı sunarım. (Alkışlar).

Kamutay, arsiulusal durumun çok önemli bir zamanında çalışmaya başlıyor.

Hâdiseler, Türk Milletine, iki ehemmiyetli düsturu yeniden hatırlatıyor:

Yurdumuzu ve haklarımızı müdafaa edecek kuvvette olmak .. sulhu koruyacak arsiulusal çalışma birliğine önem vermek... (Alkışlar).

Sulhun bozulmuş olmasından izdirap duymamak mümkün değildir. Her halde, bu günkü, ağır ihtilâfların ortadan kalkması, medenî insan-

lığın başlıca dileği olmalıdır (Bravo sesleri, alkışlar).

Bizim sulh ülküsüne ne kadar bağlı olduğumuzu, bu ülkenin güvenlik altına alınmasındaki dileğimizin ne kadar esaslı bulunduğunu izahla lüzum görmüyorum.

Bu hususta çalışan Uluslar Sosyetesinin, tecrübelerden istifade ederek prensiblerini tekâmül ettirmesi ve sulhu koruma kudretini artırması samimî arzumuzdur (Bravo sesleri).

Sayın arkadaşlar!

İç idare teşkilâtımızı, yurdun doğu bölgelerinden başlayarak genişletmek ihtiyacını duymaktayız.

Yeniden iki genel ispektörlük ve yeniden bazı vilâyetlerin kurulması da lüzumlu görülmektedir. Bu arada Dersim bölgesinde esaslı bir ıslahat programının tatbiki da düşünülmüştür.

Vilâyetlerimizin devamlı teftişini ve müşterek işlerinin bir elden takibini kollayan genel ispektörlerden çok faydalar bekliyoruz.

BAŞKAN — Mazbata hakkında mütalea var mı?

Mazbatayı reynize arz ediyorum. Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

Birinci müzakeresi yapılacak maddelere geçiyoruz.

2 — Munzur vilâyeti halkından olupta müddeti içinde nüfus ve askerlik şubelerine müracaatla kayıtlarını yaptırmamış saklılarla yoklama kaçağı, bakaya, firarî, ve izinsizlerin yazımı ve cezalarının affı hakkında kanun lâyihası ve Millî Müdafaa, Dahiliye ve Adliye encümenleri mazbataları (1/353) [1]

BAŞKAN — Heyeti umumiyesi hakkında mütalea var mı? (Yok sesleri).

Maddelere geçilmesini kabul edenler ... Etmeyenler ... Maddelere geçilmesi kabul edilmiştir.

Tunceli vilâyeti halkından olupta nüfus ve askerlik kanunlarına göre kendilerine verilmesi lâzım gelen bazı cezaların affı ve nüfus yazımı ile askerlik işlerine dair kanun

MADDE 1 — Tunceli vilâyeti halkından olupta her ne sebeble olursa olsun şimdiye kadar nüfus kütüklerine yazılmamış veya doğum, ölüm, evlenme, boşanma, ve kayıp vakalarını yazdırmamış olanlar hakkında (2576) sayılı kanun hükümlerine göre tayin edilen cezalar affolunmuştur.

Bu kanunun tatbik olunduğu müddetçe yurucu fıkra yazılı nüfusa aid işlerden dolayı takib dahi yapılmaz.

Bu vilâyet ahalisinden naklihaneye ve tebdili mekân vukuatını yaptırmamış olanlardan kanuna göre alınması lâzım gelen cezalar da affedilmiştir.

BAŞKAN — Madde hakkında mütalea var mı? Maddeyi reye arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

[1] 64 sayılı basmayazı zaptın sonundadır.

MADDE 2 — (2576) sayılı kanunun pulsuz ve cezasız teşçile dair hükümleri Tunceli vilâyeti halkı hakkında iki yıl müddetle tatbik olunur.

BAŞKAN — Madde hakkında mütalea var mı? Maddeyi reynize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 3 — Tunceli vilâyeti halkından 1316 dan 1331 yılına kadar (1331 dahil) doğumlulardan iki yıl içinde kendilerini nüfus kütüklerine kaydettirib askerlik şubesine başvuranların askerlik muamelelerinden dolayı görecekları cezalar affolunur ve yalnız muvazzaf hizmetleri yaptırılır.

Büyük yaşta bulunanlar yaşlıları arasında ihtiyata geçirilir.

BAŞKAN — Madde hakkında mütalea var mı? Maddeyi reynize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 4 — Yoklama kaçağı, bakaya, saklı, firarî ve izinsizlerden iki yıl içinde askerlik şubelerine baş vuranların bu suçlarından dolayı haklarında takib yapılmaz.

BAŞKAN — Madde hakkında mütalea var mı? Maddeyi reynize arz ediyorum. Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 5 — Bu kanun neşri tarihinden itibaren iki yıl müddetle meridir.

BAŞKAN — Madde hakkında mütalea var mı? Maddeyi reynize arz ediyorum. Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 6 — Bu kanun hükümlerini yürütmeğe İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

BAŞKAN — Madde hakkında mütalea var mı? Maddeyi reynize arz ediyorum. Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

Müddetinde kanunun ikinci müzakeresi yapılacaktır.

Ruznamede müzakere edilecek başka bir şey yoktur. Pazartesi günü saat 15 te toplanılmak üzere inikada nihayet veriyorum.

Kapanma saati : 15,15

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

Yetmiş altıncı inikad
14 - VI - 1937 Pazartesi

Mündericat

	Sayfa		Sayfa
1 — Zabıt hulâsaları	294	met muahedeleri ile tabiiyet mukavelesinin tas-	
A - Sabık zabıt hulâsası	294	dır hakkında kanun lâyihası ve Hariciye en-	
B - Son zabıt hulâsası	316:317	cümeni mazbatası (1/819)	296:311,320:323
2 — Havale edilen evrak	294	4 — Diyarbekir istasyonundan Irak ve İran	
3 — Riyaset-i Divan-ın Heyeti Umumiyyeye	295	hududlarına kadar yapılacak demiryolları hak-	
maruzatı	295	kında kanun lâyihası ve Nafra ve Bütçe encü-	
1 — Çiftliklerini millete ihda buyurdukla-	295	menleri mazbataları (1/876)	296:297,311,323:326
rından dolayı Kamutaydan Atatürk'e çekilen		5 — Dahili istihlak vergisi kanununa müzey-	
telgrafa gelen cevabi telgraf	295	yel 2448 sayılı kanunda değişiklik yapılamasına	
2 — Türkiye ile İran arasında aktolunan		dair kanun lâyihası ve Gümrük ve inhisarlar ve	
muahede ve mukavelelerin kabulü dolayısıyla		Bütçe encümenleri mazbataları (1/866)	297:302,311,326:329
Kamutaydan İran Millet Meclisi Reisliğine çe-	295	6 — Gümrük tarife kanununu değiştiren 2255	
kilen telgrafa gelen cevabi telgraf		sayılı kanuna bağlı cetvelin 695 B, C pozisyonla-	
3 — Antalya mebusu Dr. Cemal Tuncanm,		rında yazılı resimlerin indirilmesi hakkında ka-	
Meclisin ikinci teşrinin birinci pazartesi gününe	316	nun lâyihası ve Gümrük ve inhisarlar ve Bütçe	
talikine dair takriri	295	encümenleri mazbataları (1/867)	302:303,311,329:332
4 — Müzakere edilen maddeler		7 — Sancağın mülki tamamiyetini tekeffüle,	
1 — Rumeli demiryolları işletme nizamna-		Türkiye - Suriye hududunun teminine dair mu-	
mesinin ziya ve hasar tazminatnamüteallik bi-		ahede ve anlaşmanın ve bunlar ile beraber im-	
rinci bab 29, 37, 42 ve ikinci bab 20 nci madde-		za ve teati olunan beyanname, mekteb ve pro-	
lerindeki hadlerin tadiline dair kanun lâyihası		tokollerin tasdikı hakkında kanun lâyihası ve	
ve Nafra encümeni mazbatası (1/821)	295:296	Hariciye encümeni mazbatası (1/879)	303:311,311,333:335
2 — 1871 sayılı kanunun 2 nci maddesinin		5 — Beyanat	311
tadili hakkındaki 2442 sayılı kanuna müzeyyel		1 — Başvekil İsmet İnönü'nün Hükümetin	
kanun lâyihası ve İktisad ve Bütçe encümenleri		dahili ve harici siyaseti hakkında beyanatı	311:316
mazbataları (1/865)	296,297,311,317:320		336:338
3 — Türkiye ve Mısır Hükümetleri arasında			
7 nisan 1937 tarihinde imzalanan dostluk ve ika-			

İntihab şeklinde cemaatlerin ayrılması hususuna gelince; bu işte kemali hulûs ile Hatayın Türk varlığını azamî menfaatini koruyacak şekilleri düşündük ve kabul edildi. Nihayet Hatay Meclisi kendi kanununu ilk intihabın biteceği beş sene sonradan itibaren kendi istediği gibi tam istiklâl dahilinde kendine uygun şekilde yapmak, değiştirmek, tashih etmek salâhiyetini haizdir. (Şiddetli alkışlar).

İBRAHİM DİBLAN (Kocaeli) — Arkadaşlar, muahede esasında milliyet bahsinde bir de gördüm ki, (Alevî) olarak bir millet gösteriliyor. Halbuki Alevilik hiç bir zaman milliyet ifade etmez ve edemez. (Alkışlar). Alevilik ancak bir mezheptir ve bütün Türkiyemizde olduğu gibi Aleviler hiç bir zaman Türklükten ayrılmamışlardır ve ayrılmazlar, çünkü hâlis Türktürler. (Bravo sesleri, alkışlar). Türkiyemizde olduğu gibi, Hatayda, Türk Hatayda bütün Alevî kardeşlerimizin hepsi Türktür ve Türk olarak yaşarlar ve o mefkûre ile yaşıyorlar (Bravo sesleri, alkışlar). Onun için, kabul edilen esasta bu Alevilik kelimesiyle ifade edilmek istenen bu kardeşlerimiz Türktürler. Hiç bir zaman kendilerini Türklükten ayrı gayrı görmemişlerdir ve göremezler. (Bravo sesleri, alkışlar).

BAŞKAN — Heyeti umumiyesi hakkında başka mütalea var mı? (Kâfi sesleri).

Maddelere geçilmesini kabul edenler... Etmeyenler... Maddelere geçilmesi kabul edilmiştir.

Sancağın mülki tamamiyetini tekeffüle, Türkiye Suriye hududunun teminine dair muahede ve anlaşmanın ve bunlar ile beraber imza ve teati olunan beyanname, mektub ve protokollerin ve bunlar ile beraber imza ve teati olunan beyanname, mektub ve protokollerin tasdikı hakkında kanun

MADDE 1 — Sancağın mülki tamamiyetini tekeffüle ve Türkiye - Suriye hududunun teminine dair Türkiye ile Fransa arasında 29 Mayıs 1937 tarihinde Cenevrede yapılan muahede ve anlaşma ile aynı mahâl ve zamanda iki taraf arasında imza ve teati olunan müşterek beyanname, optanlar mektubu ve üç protokol tasdik edilmiştir.

BAŞKAN — Madde hakkında mütalea var mı? Maddeyi reye arz ediyorum. Kabul edenler.

Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden mu-teberrîr.

BAKAN — Maddeyi reye arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler. Madde kabul edilmiştir.

MADDE 3 — Bu kanunun icrasına İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

BAŞKAN — Maddeyi reye arz ediyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Heyeti umumiyesini açık rey ile tasvibinize arz ediyorum. Son lâyiha reye vermiyen var mı?

Rey toplama muamelesi bitmiştir.

Açık rey ile tasvibinize arz edilen lâyihalara verilen reylerin neticesini arz ediyorum:

1871 sayılı kanunun 2 nci maddesinin tadili hakkındaki 2442 sayılı kanuna müzeyyel kanuna rey veren arkadaş (296) dır. Muamele tamamdır. Kanun (296) rey ile kabul edilmiştir.

Türkiye - Mısır Hükümetleri arasında 7 Nisan 1937 tarihinde imzalanan dostluk ve ittifak muahedeleri ile tabiiyet mukavelesinin tasdikı hakkındaki kanuna (296) arkadaş rey vermiştir. Muamele tamamdır. Kanun (296) rey ile kabul edilmiştir.

Diyarbakır istasyonundan Irak ve İran hududlarına kadar yapılacak demiryolları hakkındaki kanun lâyihasına (309) arkadaş rey vermiştir. Muamele tamamdır. Kanun (309) rey ile kabul edilmiştir. (Alkışlar).

Dahilî istihlak vergisi kanununa müzeyyel 2448 sayılı kanunda değişiklik yapılmasına dair olan kanuna (304) arkadaş rey vermiştir. Muamele tamamdır. Kanun (304) rey ile kabul edilmiştir.

Gümrük tarife kanununu değiştiren 2255 sayılı kanuna bağlı cedvelin 695 B. C. pozisyonlarında yazılı resimlerin indirilmesi hakkındaki kanuna (301) arkadaş rey vermiştir. Muamele tamamdır. Kanun (301) rey ile kabul edilmiştir.

Sancağın mülki tamamiyetini tekeffüle, Türkiye - Suriye hududunun teminine dair muahede ve anlaşmanın ve bunlar ile beraber imza veteati olunan beyanname, mektub ve protokollerin tasdikı hakkındaki kanuna (315) arkadaş rey vermiştir. Muamele tamamdır. Kanun (315) rey ile kabul edilmiştir. (Alkışlar).

5 — BEYANAT

1 — Başvekil İsmet İnönü'nün Hükümetin dahilî ve haricî siyaseti hakkında beyanati.

(Başvekil İsmet İnönü şiddetli ve sürekli alkışlar arasında kürsüye geldi).

BAŞVEKİL İSMET İNÖNÜ (Malatya) — Muhterem arkadaşlar; Çok feyizli çalışmalarınız

ara vermek üzere bulunduğunuz bu günde, Hükümetin dahilî ve haricî siyaseti hakkında Yüksek huzurunuzda ufak bir hülâsası yapmağı vazife sayarak bu hülâsadan sonra, eğer yüksek tasvib ve teşvikinize bizi lâyık görürseniz sizden itimad reyi isteyeceğim. (Sürekli alkışlar).

hâdim vaziyetindeyiz. Kendi vesaitimizin, faaliyet sahamızın dahilinde beynelmilel sulhun muhafazasına çalışırız ve Türkiyenin hayır ve menfaatini sulhta bularak onun daima muhafaza edilmesi temennisindeyiz.

Arkadaşlar, bu noktanın siyasi zihniyetimiz olarak anlaşılmasını isterim. Biz, beynelmilel sulhün Türkiyeden uzak ve bizim hududlarımızdan çok ayrı yerlerde de bozulmasını kendi menfaatimize ve hayrımıza muvafık görmeyiz. (Bravo sesleri).

Biz, memleketimizin emniyet ve siyasetini, her hangi iki memleket arasındaki nifak ve ihtilâftan beklemiyoruz. (Bravo sesleri). Bu esaslı bir noktadır. Biz kendi memleketimizin emniyetini diğer memleketler arasında iyi münasebetler ve emniyetli münasebetler bulunması ile pek alâ telif olunacak, temin olunacak itikadındayız (Alkışlar). Onun içindir ki, diğer iki memleket arasındaki her hangi bir nifak, iftiraka karınmayız. Onun düzelmesini isteriz ve her hangi iki memleket arasında nifak ve iftirak husulüğü asla istemeyiz, bilâkis elimizden geldiği kadar memleketler arasında bu kabil uzaklıkların ve müsademelerin ortadan kalkmasını temenni ederiz. Milletler arasında mühim bir uzuv ve kuvvetli bir millet olarak çalışırken bizi siyasetimize delil olan, saik olan esaslı fikirler ve manevî sebepler, âmiller bu söylediğim sebeplerdir.

Arkadaşlar; haricî münasebetlerimizden geçerek şimdi dahili siyasetimiz üzerinde de bir iki malûmat arzedeceğim.

X Dahili siyasetimiz üzerinde tek mesele olarak eskiden Dersim dediğimiz Tunceli vilâyeti hâdiselerinin esasını ve bu günkü vaziyetini huzurunuzda etkârı umumiyeye açıkça bildirmek isterim. Büyük Meclisin malûmudur ki, Hükümet iki senedenberi Tunceli mmtakasında hususî ıslahat programı takib etmektedir. Bu program, bu mmtakayı medenileştirmek için bütün vasıtalarla ve hususî hükümler dahilinde orada geniş bir çalışma teferruatını ihtiva etmektedir. Bunu şimdiye kadar orada kanuna muhalefetten kuvvet ve zevk almış olan bazı reisler iyi karşılamadılar. ıslahat programına mukavemet ve muhalefet etmek istediler. Bu bizi tarihini tam söyleyemiyorum, mart nihayeti - nisan bidayetlerinde hususî askerî tedbirler almağı icab ettirdi. Orada şunu düşündük; mukavemet eden ve Hükümetin ıslahat programına muhalefet eden mmtakada ne yapmalıyız? Şimdiye kadar olan Dersim tecrübeleri, orada Hükümetin bir emrine karşı muhalefet olunca mühim bir kuvvet toplayarak o mmtakada ciddi tedibat yapmak ve bırakmak. Biz buna « Sel seferleri » dedik. Memleketin bir tarafında bir hâdisi çıkınca onu kuvvetli bir surette ve sel halinde gelib geçmekten bir fayda hâsıl olmayacağı kanaatinde bulunduk. Biz muhalefet edenlerin mukave-

metlerini bertaraf ettikten sonra kendi programımızın hiç bir şey olmamış gibi takib olunmasını esaslı vazifemizden saydık.

Bu günkü vaziyet şudur : Orada jandarma ve Hükümet kuvveti tamamen teessüs etmiştir. Tuncelinde ıslahat programı olarak düşündüğümüz tedbirler fasıla görmeksizin devam etmektedir. Yol yapıyoruz, mekteb yapıyoruz, karakol yapıyoruz. Bir iki ay müddetle bu işlere fasıla gelmiş olan yerlerde tekrar bu işlere başladık. Şimdiye kadar bu harekât ve faaliyet esnasında orada ciddi müsademeler olduğunu ve arada büyük zayıat geçtiğini zannettiklerini işittim. Onun için size şimdiye kadarki, yani üç aylık harekâtı, üç ay zarfında uğradığımız hakiki zayıatı olduğu gibi söylemek isterim. 14 haziran, bugün aldığım rapora göre şimdiye kadar olan zayıat jandarma, asker ve muhafız korucusu olmak üzere, 13 şehid, 18 yaralıdır. Bunların içinde bir tanesi subaydır, teğmendir. Bu zayıatın bize elem verdiğini ve Büyük Millet Meclisinin hissiyatında çok acı yaptığını müşahade ediyoruz. Fakat hâdisenin ehemmiyeti, bilhassa mubalagalı neşriyate karşı yapılan iş karşısında fedakârlığın fazla olmadığı noktasına nazarı dikkatinizi celbetmek isterim. Bugünkü vaziyette arkadaşlar tekrar ettiğim gibi jandarma, Hükümet vaziyete tamamen hâkimdir. Kâfi derecede askeri kuvvet orada hazırdr. ıslahat programı takib olunmaktadır. Huzurunuzda söylerken bütün memleketin ve mahallinde bulunan vatandaşların ıslahatını isterim ki, Cumhuriyet Hükümeti oraya ıslahat programı süs olarak, heves olarak götürmedi. (Bravo sesleri). Ne kadar müşkülâta uğrasa, ne kadar çok sene sürse yaz ve kış bu programı biz orada tatbik edeceğiz. (Bravo sesleri, sürekli alkışlar).

Her hangi bir meseleyi Büyük Millet Meclisi kabul ettikten sonra şimdiye kadar nasıl ufak tefek muhalefet ve müşkülât karşısında vaz geçmek, bizim şıarmızda ve iktidarımızda olmadı, bu sefer de programımızı ve Büyük Millet Meclisinin kararını tatbikten geri kalmayacağız. (Bravo sesleri alkışlar).

Bunun bu suretle ve kanaatle bilinmesi, zannederim ki bizim işlerimizi kolaylaştırdığı kadar henüz aklı başında olmayan reisleri bian evvel Hükümetin kudretli olduğu kadar adaletli ve şefkatli kucağında selâmet aramalarının yegâne çıkar yol olduğuna, ikna edecektir.

Arkadaşların; görüşersunuz ki bütün meseleleri size açık olarak söyledim. Bundan sonra Hükümetin umumî faaliyeti üzerinde söz söylemek için bu gün Büyük Meclisin ruzsamesinde bulunan meseleler ayrı, ayrı ve canlı birer misal vermektedir.

İmar politikasını takib ediyoruz. Vergileri tenzil etmek için her fırsattan istifade ediyoruz. Mali politika olarak bir kaç senedenberi takib ettiğimiz indirme tedbirleri şimdiye kadar müs-

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

Yetmiş yedinci inikad
18 - IX - 1937 Cumartesi

Mündericat

	Sayfa		Sayfa
1 — Havale edilen evrak	340	2 — Nyon anlaşmasının maksadı ve onun	
2 — Müzakere edilen maddeler	341	yüklediği mükellefiyet hududu dahilinde kalmak	
1 — Akdenizde korsanlık efaline karşı ittihaz		şartile anlaşmalar akdi için Hükûmete salâhiyet	
edilecek müşterek tedbirler hakkındaki Nyon an-		verilmesi hakkında kanun lâyihası (1/887)	340,343,
laşmasının tasdikına dair 1/886 ve Akdenizde			345,348:351
korsanlık efaline karşı ittihaz edilecek müşterek			
telbirler hakkındaki Nyon anlaşmasına müzeyyel		3 — Beyanat	344
itilâfnamenin tasdikına dair 1/888 sayılı kanun		1 — Başvekil İsmet İnönünün Tunceli ıslahatı	
lâyihaları ve Hariciye ve M. M. Encümenlerinden		hakkındaki beyanatr	344:345
mürekkeb Muhtelit Encümen mazbatası	340,341:343,	4 — Son zabıt hulâsası	345
	345,345:348		

3 — BEYANAT

1 — Başvekil İsmet İnönü'nün Tunceli ıslâhâtı hakkındaki beyanatı.

BAŞVEKİL İSMET İNÖNÜ (Malatya) — Bu toplantıdan istifade ederek, Büyük Meclise dahili bir mesele hakkında da, maruzatta bulunmak için izin isterim.

Arkadaşlar, faydalı faaliyetinize fasıla verdiğiniz zaman size Tuncelindeki vaziyetin bir hulasasını yapmıştım. O günkü vaziyeti tafsilen arz etmiştim. Şimdi size, Tuncelindeki vaziyetin bu günkü halini arz etmek isterim.

Cumhuriyetin imar ve ıslah programına muhalefet eden, nüfusları az olmakla beraber, altı aşirettir. Bu gün bu altı aşiretten müşevvik ve sergerde ne kadar adamlar varsa bunlar reislerle beraber faaliyet imkânından tamamen mahrum bırakılmışlardır. (Alkışlar). Altı aşiretten birinin reisleri imha edilmiş ve diğerlerinin reislerinin hepsi yakalanmış, adalete teslim edilmiştir.

Tuncelinde isyan ve ıslahat ananesi, Dersimin bütün hatıraları bir takım aşılmaz, geçilmez yuvaların ve istinad noktalarının hikâyelerinden ibarettir.

Orada Kurd deresi, Kalan deresi, Dojıkbaba dağı ve saire gibi isimler vardır ki, sadece bu isimlerin telâffuzu, eskiden bir çok seferlerin bunlardan biri etrafında kördüğüm olub kaldığını, bahusus, isyan edenlerin bunlardan biri içinde sığınarak aşılmaz bir melce halinde maksadlarına muvaffak olduğunu ifade ederdi.

Cumhuriyet ordusu, ve zabıtası, bu hâdise esnasında yaptığı takiblerde, hurafa olarak zihinlerde yerleşen ne kadar uçurum halinde dere ve ne kadar çıkılmaz dağ varsa, hepsini Ankara sokakları gibi baştan başa geçmişlerdir. (Alkışlar).

Kanun götüren ordu, jandarma neferlerinin, ayak basmadığı yer, inmediği dere ve çıkmadığı tepe yoktur. (Bravo sesleri, alkışlar).

Cumhuriyetin ıslâhat ve imar programına muhalefet eden bütün engeller ortadan kaldırılmış ve program bir an fasıla vermeksizin ilerletilmekte bulunmuştur.

Bu gün orada yapılmakta olan yollar, kırsallar ve karakollar, mektebler, Hükümet konakları ile, memleketin en mamur ve en ziyade iş içinde bulunan bir muhitinin manzarasını görmek, size hepimize zevk verse gerektir. (Alkışlar).

Arkadaşlar; mukavemet vaziyetini bertaraf ettikten sonra halkın refah ve serbestisi için takib edilen programa devam ediyoruz. Bu vaziyeti size arz ederken yazın başından beri devam eden faaliyette kaçınılması mümkün olmayan insan zayıflığının da neden ibaret olduğunu olduğu gibi söylemek isterim. Dün akşama kadar, yani 17 Eylül'e kadar Dersim harekâtının

başından itibaren, verilen zayıflık şudur:

Subay: Bir şehid, dört yaralı,

Er: 28 şehid, 46 yaralı,

Bekçi: Bir şehid, bir yaralı.

Arkadaşlar; Cumhuriyet kanunlarının hükümlerini yerine getirmek için aziz canlarını severek bu vatan uğrunda feda eden subay ve er vatan evlâtlarını huzurunuzda hürmetle yad ediyorum. Bu vazifeyi ifa etmek için bütün kudretlerini aşkla sarfeden Cumhuriyet ordusunun ve Cumhuriyet jandarmasının kumandanlarına, subay ve erlerine takdir ve şükranlarımızı ifade ettiğim zaman Büyük Millet Meclisinin asil hissiyatını ifade etmiş olduğuna eminim. (Bravo sesleri) (Alkışlar).

Arkadaşlar; bütün bu harekât esnasında isyana iştirak eden, işgal edilmiş zavallılarda da vuku bulan zayıflığı olduğu gibi size söyleyeceğim.

İsyana iştirak edenlerden 265 maktûl vardır. 20 yaralı, 27 yakalanmış ve müsademe esnasında 849 kişi teslim olmuştur. Bunların içinde, mücrim olan, bilerek fenalık yapmış olan, ve bir çok zavallıların zararına sebep olanlar vardır fakat, bu çalışkan, ve itaatlı Türk halkının en çok kısmı, fesadçıların, bu fena başlarmın zulmünden zarar görmüşlerdir. Bilerek, bilmiyerek, muhalefet yoluna sapıp kanunun şiddetli tedibatına maruz kalmış olarak hayatlarını kaybedenler hakkında da Büyük Millet Meclisinin teessürlerini ve bunun diğer vatandaşlara ibret olması temennilerini ifade ediyorum. Zannediyorum.

Arkadaşlar, hakikati Türk milletine olduğu gibi söylerken, uzun süren ve Cumhuriyet kanunlarını behemehal yürütmek için gösterilen azim, şiddet karşısında bile zayıflık binnetice hafif olmasına dikkatinizi celbetmek isterim. Silâhlar çok müessir ve silâhları kullanmak için hiç bir tereddüd olmadığı halde isyan edenlere karşı silâh kullanan ordu heyetleri ve Cumhuriyet jandarması bir hayati kurtarmak ve korumak için ve içtinab kabil olan bir zarar ıka etmemek için son derecede şefkatle, kuvvet içinde mündemîç olan şefkatle, hareket ettikleri için dir ki zayıflık böyle mahdud sahaya inhisar etmiştir. İsyana iştirak eden aşiret reislerinin hepsi mahkemeye verilmişlerdir. Umumî, tabî olan adliye mahkemesine verilmişlerdir. Bunlar hâkimlerin vereceği hükümlere göre Cumhuriyet kanunlarının kendileri için işaret ettikleri hükümleri, hâkimlerin ağızlarından işideceklerdir.

Arkadaşlar; Cumhuriyetin kanunlarının ancak refahı, umranı ve iyi geçinmeyi hedef tutan hükümlerini yürütmek için, çetin şartlar içinde alman müsbet neticelere ermek yolunda

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

CİLD : 20

Birinci inikad
1 - XI - 1937 Pazartesi

Mündericat

	Sayfa		Sayfa
1 — Havale edilen evrak	2	4 — Tezkereler	10
2 — Nutuklar	3	1 — Malatya mebusu İsmet İnönünün Baş-	
1 — Reiscümhurun nutku	3:9	vekâletten istifası üzerine Başvekâlete İzmir	
3 — Seçimler	9	mebusu Celâl Bayarın tayin edildiği ve İcra	
1 — Meclis Reisi seçimi	9	Vekilleri Heyeti listesinin ilişik olarak gönde-	
2 — Reis vekilleri İdare âmirleri ve kâtibler	9:10	rildiği hakkında Riyaseti Cümhur tezkeresi	10
seçimi			

BİRİNCİ CELSE

Açılma saati : 14

MUVAKKAT BAŞKAAN — Refet Canitez

MUVAKKAT KÂTİPLER : Ali Muzaffer Göker (Konya), Ziya Gevher Etili (Çanakkale),
Naşid Uluğ (Kütahya), Ali Zırh (Çoruh)

MUVAKKAT BAŞKAN — Yoklama yapılmaktadır.

(Yoklama yapıldı)

2 — NUTUKLAR

1 — Reiscümhurun nutku

MUVAKKAT BAŞKAN — Ekseriyet vardır.

Şimdi Reiscümhur açış nutuklarını söyleyeceklerdir.

(Reiscümhur Kamâl Atatürk şiddetli ve sürekli alkışlar arasında başkanlık kürsüsüne geldiler).

Beşinci devrenin üçüncü yılını açıyorum.

Her şeyden önce, sevgili Kamutay arkadaşlarımla, yeni çalışma yılı başlangıcında, karşı karşıya bulunmaktan duyduğum derin sevinç ve sadeti ifade etmeliyim (Alkışlar). Sizi yüksek saygı ile selâmlar ve bu çalışma yılınızın da, millet ve memleket için feyizli başarılarla bezenmesini dilerim.

Sayın Millet Vekilleri,

Memnuniyetle görmekteyiz ki, Cumhuriyet rejimi yurdumuzda huzur ve sükûnun en iyi yerleşmesini temin etmiş bulunuyor. Vatandaşlar ve bu yurdda oturanlar, Cumhuriyet kanunlarının eşit şartları altında kendileri için hazırlanan hürriyet, refah ve saadet imkânlarından azami istifade etmektedirler.

Milletimizin lâyük olduğu yüksek medeniyet ve refah seviyesine varmasını alıkoyabilecek hiç bir engel düşünmeğe yer bırakılmadığını ve bırakılmayacağını huzurunuzda söylemekle bahtıyarm (Bravo sesleri, alkışlar).

Tuncelindeki icraatımızın neticeleri, bu hakikatin yakın ifadesidir.

İleri Hükûmetçiliğin şırası, halkı, kudretine olduğu kadar şefkatine de samimiyetle inandırılmalıdır. Büyük, küçük bütün Cumhuriyet memurlarında bu zihniyetin, en geniş ölçüde inkişafına önem vermek, çok yerinde olur.

Hususi idarelerin geçen yılki faaliyetleri, verimli olmuştur. Ancak, hususi idareler ve belediyeler, büyük kalkınma savaşımızda başarı hâsılasını arttıracak vazifeler almalı ve hususile

hayat ucuzluğunu temin edecek, yerine göre tedbirler bulmalı ve salâhiyetlerini tam kullanmalıdırlar.

Şehircilik işlerinde de, teknik ve plânlı esaslar dahilinde çalışmak lâzımdır. Bunun için belediyelerimizi türeli bir surette aydınlatmak, kılavuzlamak işile uğraşacak, merkezde, bir teknik büroğ kurulmasını tavsiye ederim.

Kendine, inkılâbın ve inkılâpçılığın çeşitli ve hayatî vazifeler verdiği Türk vatandaşının sağlığı ve sağlamlığı, her zaman, üzerinde dikkatle durulacak millî meselemizdir.

Sağlık ve sosyal yardım vekâletinin bu mesele üzerindeki sistemli çalışmaları, yüksek Kamutayı memnun edecek mahiyette inkişaf etmektedir.

Aynı vekâlet, kendine verdiğimiz göçmen işlerini de sosyal ve ekonomik politikamıza uygun olarak başarı ile görmektedir.

Vekâletin, "Sağlam ve gürbüz nesil, Türkiyenin mayasıdır," prensibini, pek iyi kavrayarak çalışmakta olduğunu takdire değer bulurum.

Yüce Sayırlar,

Bilindiği gibi, biz, yurt emniyeti içinde fertlerin emniyetini de, lâyük olduğu derecede göz önünde tutarız.

Bu emniyet, Türk Cumhuriyeti kanunlarımızın, Türk hâkimlerinin teminatı altında, en ileri şekilde mevcuttur. Kanunlarımızda yaptığımız bazı tâdiller ve kabul buyurduğunuz (Meşhut cürümler) kanunu, bu maksada kuvvetle hizmet etmiştir.

Adli bünyemizin ve kanun dizîğimizin; daima bu yönden incelemelerle, Türkiyenin dinamik hayatına, hiç şaşmadan, uygunlukları temin edilmelidir. Bu lüzum karşısında, Kara ve Deniz ticaret kanunlarımızın ekonomik bünyemizdeki inkişaflara daha uygun hale getirilmesinde, zaman geçirilmemek yerinde olur. Bir de, şu nokta üzerinde durmama, izin vermenizi rica edeceğim : Emniyet ve hak işlerle alakalı

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

Seksen üçüncü inikad

29 - VI - 1938 Çarşamba

Münderiçat

	Sayfa	Sayfa
1 — Zabıt hulâsaları	466	
A - Sabık zabıt hulâsası	466	
B - Son zabıt hulâsası	510	
2 — Havale edilen evrak	466	
3 — Müzakere edilen maddeler	464	
1 — Ecnebi memleketlerden idhal edilecek yirmi bin ton kok kömürünün gümrük resminin tenzili hakkında 1/948 ve bazı pamuklu mensucat gümrük resminden yapılan tenzilâtın tasdikı hakkında 1/972 sayılı kanun lâyiha-larile Etibank tarafından idhal edilecek olan 3 bin ton kükürde munhasır olmak üzere güm-rük resmi 2294 sayılı kanunun verdiği salâhi-yete istinaden indirildiğinden keyfiyetin tasdikı hakkında 3/499 sayılı Başvekâlet tezkeresi ve İktisad, Gümrük ve inhisarlar, Maliye ve Büt-çe encümenleri mazbataları	467,471,511:513	
2 — Yabancıların Türkiyede ikamet ve seyahatleri hakkında kanun lâyihası ve Dahiliye, İktisad ve Adliye encümenleri mazbataları (1/809)	467:471,484,314:516	
3 — Af kanunu lâyihasile Heyeti mahsusalarca aleyhlerine verilip kendilerine tebliğ edil-miyen kararlara karşı alâkalıların itiraz ede-bilmeleri hakkında kanun lâyihası ve Adliye encümeni mazbatası (1/1123,909)	471:484	
4 — Spor teşkilâtı hakkında kanun lâyiha-sı ve Muvakkat encümen mazbatası (1/1125)	484:492	
5 — Muamele vergisi kanununun bazı hü-kümlerinin değiştirilmesi hakkında kanun lâyi-hası ve Bütçe, İktisad ve Maliye encümenle-rinden mürekkebe Muhtelit encümen mazbatası (1/1129)	492:493,497,517:519	
6 — Türk ceza kanununun bazı maddeleri-nin değiştirilmesi hakkında kanun lâyihası ve Adliye encümeni mazbatası (1/1066)	493:497	
7 — Bazı maddelerden istihlâk vergisi alın-ması hakkındaki kanunun bazı hükümlerinin değiştirilmesine dair kanun lâyihası ve Bütçe, İktisad ve Maliye encümenlerinden mürekkebe Muhtelit encümen mazbatası (1/1128)	497,498,499,520:522	
8 — Teşviki sanayi kanununa müzeyyel 2261 sayılı kanunun değiştirilmesine dair ka-nun lâyihası ve Bütçe, İktisad ve Maliye en-menlerinden mürekkebe Muhtelit encümen maz-batası (1/1130)	498:499,500,523:525	
9 — Yüzbaşı Ziya Yıldırım Belentepenin mahkûm olduğu cezanın affı hakkında Adliye encümeni mazbatası (5/69)	499	
10 — Umumî, mülhak ve hususî bütçelerle idare edilen daireler arasındaki ihtilâfların tah-kim yolu ile halli hakkında kanun lâyihası ve Dahiliye, Adliye, Maliye ve Bütçe encümenleri mazbataları (1/1085)	499:500	
11 — Ziraat vekâletine bağlı bulunan Kon-ya ovası sulama idaresinin Nafia vekâletine devri hakkında kanun lâyihası ve Nafia ve Büt-çe encümenleri mazbataları (1/1127)	500:502,503,526:528	
12 — Tiyatro ve sinemalardan Devlet ve be-lediyelerce alınmakta olan damga, tayyare ve belediye resimleriyle Darülaceze hissesinin mik-darına ve sureti istifasına dair kanun lâyihası ve Bütçe, Dahiliye ve Maliye encümenlerinden mürekkebe Muhtelit encümen mazbatası (1/1122)	502,503,529:531	
13 — Emniyet teşkilâtı kanununa ek kanun lâyihası ve Dahiliye encümeni mazbatası (1/1132)	503:504	
4 — Beyanat	504	
1 — Başvekil Celâl Bayarın, memleketin umumî işlerine dair beyanatı.	504:509	

BAŞKAN — Mütalea var mı? Maddeyi kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

BAŞKAN — Maddeyi kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 3 — Bu kanunun ahkâmını icraya Dahiliye vekili memurdur.

BAŞKAN — Maddeyi kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

Heyeti umumiyesini reye arz ediyorum. Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kanun kabul edilmiştir.

4 — BEYANAT

1 — *Başvekil Celâl Bayarın, memleketin umumî işlerine dair beyanatı*

BAŞVEKİL CELÂL BAYAR (İzmir) — (Sürekli alkışlar arasında kürsüye geldi).

Sayın arkadaşlar; çok kesif bir meşguliyetten sonra muvakkaten vatani vazifelerimize fâsıla verirken, sizinle memleketimizin umumî revîşi hakkında bir hasbihalde bulunmağı faydalı addediyorum ve bu maksadla huzuruza gelmiş bulunuyorum.

Hükûmetinizin takib ettiği esaslar arasında en mühim telâkki ettiği bir prensip, size ve sizin şahsınızda yüksek Türk milletine, programda vadettiği şeyleri, tatbik ve icradır. (Bravo sesleri). Bütün icraatımızda, neyi vadettik, neyi yapmak istiyoruz ve hangilerini yapabildik. Daima bu hesabı tutmaktayız. Beraber ve müşterek mesaimizin eseri olarak, bu senede dahi, bu celsede dahi, haylı merhale aldığımızı tahmin ediyorum. Fakat bunları, birer birer tekrar etmek suretile, sizin de bildiğiniz ve hatta bizzat yaptığımız şeyler olduğu için, maruzatımı uzatmak niyetinde değilim. En mühim meşgalemiz şüphe yoktur ki malî işlerimiz ve malî vaziyetimiz üzerindeki kararlarımızdır. Yüksek Meclis bu sene bütçeyi daha geniş, daha verimli olarak, Hükûmete tevdi etmiştir. Hükûmet bu bütçeyi eline aldığı zaman ne kadar ağır bir yükün altında bulunduğunu hissetmektedir.

Geçen sene, yani 1937 senesi bütçesi 231 milyon lira olarak kapanmıştır. Yani varidat olarak 231 milyon lira tahmin ve kabul edilmiştir. Tahsilâtımız aynı sene içinde 259 milyon buldu. Tam 28 milyon liralık bir fazla varidat kaydedildi. Bu 28 milyon lira fazla varidat ta yine Yüksek Meclisin kabul ve tasvibi ile muhtelif vekâletlere tahsis edilmiştir.

1938 malî yılı bütçesi olarak bağladığımız rakamlar 249 milyon âdi bütçe şeklinde ve 57 milyon fevkalâde menabiden olmak üzere 306 milyon liradır. Bu rakam Cümhuriyet bütçelerinin ihtiva ettiği en yüksek rakamdır. 1938 bütçesi Cümhuriyetin bu güne kadar olan bütçelerinin içinde yalnız en yükseği değil, aynı zamanda tevzi itibarıyla en çok dikkate değeridir. 1938 senesi zarfında fazla tahsisat olarak verdiğiniz rakamların en yükseğini Millî Müdafaa tahsis etmiş bulunuyoruz. Bunun emniyet noktasından ifade ettiği manayı elbette tak-

dir buyurursunuz. Millî Müdafaa vekâletimizin 1938 bütçesindeki hususiyetlerden birisi de, kısa bir zamanda realize edilmek üzere kabul ettiğiniz 125 milyon liralık fevkalâde program cebhesidir. Millî Müdafaa vekâleti bu programı sürati mümkün ile ve her şeyden istifade etmek suretile büyük bir gayret ve faaliyet içerisinde realize edecektir. Ayırdığımız tahsisatla ve bu programın yapılmış olmasile ordumuz, esasen kendi bünyesinde yaşayan kudreti, teknik kuvvetlerini artırmak ve mezcetmek suretile, kendisine milletin tevdi ettiği vazifeyi daha mükemmel bir surette ifa etmek kudretini iktisab etmiş bulunuyor (Şiddetli alkışlar). Ordumuzun kahramanlığına, ordumuzun fedakârlığına her zaman olduğu gibi güveniriz (Elbette sesleri). Fakat bu mümtaz orduyu 20 nci asrın en mükemmel silâhlarıyla mebzulen teçhiz ettiğimiz zaman da kendimizi tamamen emniyet altına almış görmekle büsbütün zevk ve bahtiyarlık duyarız (Bravo sesleri, alkışlar).

Hükûmetinizin malî sahada takib ettiği programlardan birisi de, memlekette vücade getireceği imar hareketlerini sadece bütçenin sırtında bırakmamak suretile hareket etmektir. Eğer her yapacağımız şeyi bütçenin rakamları içerisinde sıkıştırmak istersek, katedeceğimiz merhalelerin kısa olacağından korkulabilir. Bundan dolayıdır ki, memleketin dahilinde kredi vasıtalarından istifade etmek umumî ve millî bir iş birliği tanzim etmek gayesini takib ediyoruz. Bunun için de kabul ettiğiniz kanunlar vardır. Bu kanunlarla aynı zamanda vücade getirdiğimiz müesseseler vardır. Bu müesseseler, dahilde temin edecekleri kredilerle ve aynı zamanda hariçten bulmakta oldukları kredilerle yeni yeni programlar tanzim ederek, sizin arzularınızı ve emellerinizi tahakkuk ettirmek azmindedirler. Bu sene Nafia ve İktisad vekâletlerinden başlayarak, elbette nazarmızdan kaçmamıştır, bazı tahsisatları bütçelerinden çıkardık. Bunları malî müesseselerimizin itibarına terkettik. Oradan temin edeceğimiz kredilerle memlekette yeni ve kesif bir iş hayatı yaratmak istedik (Alkışlar).

Bunun bir misali; Adana ovasının sulanması meselesidir. Nafia vekâletiniz bu iş üzerinde çalışıyordu. 30 milyon liralık bir tahsisata ihtiyaç vardı. Bunu bütçenin sırtından çıkardık. Aynı

istemediğimiz sermaye «vagabond» yani serseri denilen sermaye, politika sermaye, aynı zamanda spekülasyon sermayesidir; ciddi bir iş görmiyerek alacağı komisyonla ve yahud ufak bir farkla çekilib gitmek isteyen kimselerin temsil ettikleri sermayedir. Fakat memleketimize normal şerait dahilinde gelmiş sermayeye ve normal şerait dahilinde teessüs etmiş müesseselere karşı bizim yalnız mihmannuvazlığımız değil, hatta yardımlarımız da olur. Mübayaâ ettiğimiz müesseselere gelince; bunlar mukavelelerine riayet etmeyen ve aynı zamanda imtiyaz müddetleri kısalmış olan müesseselerdir. Bunlar mukaveleleri hükümlerine göre çalışmak imkânından mahrum oldukları içindir ki, satmağı kendileri tercih etmektedirler. Eğer bu kabil taahhüdünü ifa etmeyen ve ifa etmek şeraitinden mahrum olan müesseselerin satın alınışı nazarı itibare alınarak, bizim ecnebi sermayesi hakkındaki telâkkimizin tayini buna tâbi tutuluyorsa arzedeğim ki, çok yanlıştır. Biz sermaye buluyoruz, ve bulmak için müşkülâta uğramıyoruz.

Bu senenin dahili işleri noktai nazardan size ehemmiyetle bahsetmeğe değer bir mevzu vardır, o da Dersim meselesidir. Dersimde bir ıslahat programımız vardır, bu program yürütmektedir. Yol, köprü, karakol ve mekteb inşası suretile. Geçen sene askerî harekât yapıldı. Bu bütün teferrüatı her kesin malûmudur. Bu sene de programa göre askerî harekâtın geçen seneye nazaran, burada bu sene daha fazla kuvvetlerimiz toplanmıştır, bir kaç yerde de ufak tefek müsademeler olmuştur. Dersim için tatbik etmekte olduğumuz programın icabı olarak bu meseleyi sureti katiyede halletmek ve Dersim denilen işi sureti katiyede tasfiye etmek için alacağımız bir tedbir daha vardır. Yakında ordumuz Dersim havalisinde manevralar yapacaktır. Bu münasebetle ordu Dersim için vazife alacak ve umumî bir tarama hareketi, tedib kuvvetlerine müzahir olarak, bu meseleyi kökünden söküp atacaktır (Bravo sesleri, sürekli alkışlar).

Arkadaşlar, Dersimliler ne istiyorlar? Dersimli kurunu vustaî bir zihniyetli orada oturub şakavet yapmak istiyor, mal çalacağım, ilişmeyeceksiniz, diyor, adam öldüreceğim, kanunî takibat yapmayacağım diyor, silâhla gezeceğim, müsamaha edeceksiniz diyor, vatani mükellefiyetlerimi ifa etmeyeceğim, imtiyazlı bir insan olarak hepinizin muvacehesinde dolaşacağım diyor. Bilinmesi lâzımgelen bir hakikat vardır ki, Cümhuriyet böyle bir vatandaş tanımıyor (Bravo sesleri, sürekli alkışlar). Cümhuriyet, külfette olduğu kadar nimette, nimette olduğu kadar külfette müsavi ve seyyan muameleye tâbi insanlardan mürekkebdır (Bravo sesleri, sürekli alkışlar).

Bu hakikat anlaşılmacaya kadar kuvvetleri-

miz orada filen bulunacaktır. Eğer ellerinde bulunan silâhı teslim ederler ve Cümhuriyetin emirlerine inkiyad ederlerse kendileri için yapacağımız şey, muhabbetle göğsümüzü açıp deragaş etmektir. Bu yapılacaktır. Dersimliler sesimizi işitmeli. Bu kürsüden akseden her sadayı, kendi menfaatlarına göre, muhakeme etmelidirler. Bizim sesimizde şefkat olduğu kadar kudret de vardır (Alkışlar). Bu ikisinden birisini intihab etmek kendilerine aiddir, bilmelidirler ki, şefkatimiz de kahramız da boldur.

İBRAHİM DEMİRALAY (İsparta) — Bütün dünya bilmelidir.

BAŞVEKİL CELÂ BAYAR (Devamla) — Eğer bu gün hararetle münakaşa ve kabul ettiğimiz af kanununa ve af meselesine ben de temas edersem arkadaşlarım çok görmezler, sanırım.

Herkesin malûmudur; derler ki, dünyada bahtiyar addolunan insanlar arzu ve emellerinin tahakkuk ettiğini görenlerdir. Yani idealinin vücutta geldiğini gören insanlardır.

Biz kuvayi milliye devrinde yaşamış, çalışmış olan insanlar, hayatımızda idealimizin tahakkukunu, tasavvur edemeyeceğimiz şekilde görmüş ve bu bahtiyarlığı tatmış bulunuyoruz. (Bravo sesleri, alkışlar). Cümhuriyet herkesin kalbinde ve fikrinde granitlemiştir, hiç bir şeyden pervası yoktur. Bir takım, vatani hizmetlerden kaçmış bedbahtlara diyoruz ki, geliniz, görünüz, sizin istemediğiniz, yadırgadığımız veyahud ihanet ettiğiniz rejim ne yapmıştır. buna göğsümüzü kabartarak iftiharla ilâve edebileceğimiz diğer bir şey vardır : Eserimizi seyrederken onlara diyoruz, Sizi affettik. İnkilâbın yapmak kudretlerinin yanında bu da, büyük bir faziletleridir. Bu fazileti nadir meclisler, nadir inkilâbcılar elde edebilmişlerdir. Biz emelimizde muvaffak oluyoruz. İdealimizin tahakkuk ettiğini görüyoruz, günarkarları da affetmek zevkine mazhar oluyoruz (Alkışlar). Bunu Şefimizin gölgesinde ancak B. M. M. idrâk edebilmiştir (Alkışlar).

Arkadaşlar; af meselesinin ifade ettiği diğer bir mâna daha vardır. O da memleketimizde Türk vahdetinin ve rejiminin çelikleşmiş olmasıdır. Bunu cihana göstermek istiyoruz. Affimizin bir gayesi de budur. Yoksa bir kaç bedbahtı affetmiş veya etmemiş bunun maddi hiç bir kıymeti yoktur. Bir de arkadaşlar inkilâbımızın bu safhasını mütalea ederken derhal şunu da ilâve etmeliyim ki, memleket ve inkilâb, çocuklarından daima fedakârlık ve fazilet aramakta devam edecektir. Hakikî inkilâbcı yaptığı hizmetleri elinde bayrak yaparak onun üzerinde durmaz ve istismar etmez. İmtiyazı ve inhisarcı değildir. Memleketin menfaatine taallük eden her hangi bir hizmeti ifadan hiç bir zaman çekinmez. O yalnız gayesinin muvaf-

bilâncosunun gönderildiği hakkında Başvekâlet tezeresi (3/532) (Divanı muhasebat encümenine)

27 — Bandırmanın Çepni köyünden Numanoglu Karahasan Korkakoğlunun ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başvekâlet tezeresi (3/533) (Adliye encümenine)

28 — Bergamanın Arifbey mahallesinden Şerifoglu Ali Ürkmezin ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başvekâlet tezeresi (3/534) (Adliye encümenine)

29 — Bodrumun Karakaya köyünden Salih kızı ve Hasan karısı Fatma Satılının ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başvekâlet tezeresi (3/535) (Adliye encümenine)

30 — Burdurun Susuz köyünden Dobricalioğullarından Mustafaoglu Nuri Denizin ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başvekâlet tezeresi (3/536) (Adliye encümenine)

31 — Çalın Hadim köyünden Ahmedoglu Halil Tufanın ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başvekâlet tezeresi (3/537) (Adliye encümenine)

32 — Çinenin Kabataş köyünden Kır Alioğullarından Mustafaoglu Ali Afşinin ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başvekâlet tezeresi (3/538) (Ad-

liye encümenine)

33 — Düzcenin Efteni Hacı Süleyman köyünden Havrioğullarından Hasan Ali Tonyanın ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başvekâlet tezeresi (3/539) (Adliye encümenine)

34 — Konyanın Hasandede Mescid mahallesinden Mustafa kızı Huriye Senelin ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başvekâlet tezeresi (3/540) (Adliye encümenine)

35 — Tefenninin Kır mahallesinden Mesudbeyoğullarından Ali Çeliğin ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başvekâlet tezeresi (3/541) (Adliye encümenine)

36 — Tefenninin Söğüt köyünden Bekiroğlu Memed Emin Özçakırın ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başvekâlet tezeresi (3/542) (Adliye encümenine).

Mazbatalar

37 — Büyük Millet Meclisi 1938 yılı nisan ve mayıs ayları hesabı hakkında murakıblık raporu (5/70) (Ruznameye)

38 — Büyük Millet Meclisi 1938 yılı haziran ve temmuz ayları hesabı hakkında murakıblık raporu (5/71) (Ruznameye).

BİRİNCİ CELSE

Açılma saati : 14

MUVAKKAT BAŞKAN — Refet Canıtez

MUVAKKAT KÂTİBLER : Naşid Uluğ (Kütahya), Ziya Gevher Etili (Çanakkale), Cavid Oral (Niğde), Kemal Ünal (Isparta)

MUVAKKAT BAŞKAN — Yoklama yapacağız.

(Yoklama yapıldı)

MUVAKKAT BAŞKAN — Ekseriyet vardır. Celseyi açıyorum. Söz Başvekilindir.

2 — NUTUKLAR

1 — Reisicumhurun nutku

BAŞVEKİL CELÂL BAYAR (İzmir) — (Başvekil alkışlar arasında kürsüye geldiler).

Teşkilâtı esasiye kanununun 36 ncı maddesi hükümlerine tevfiқан **Cumhur Reisimiz Atatürkten aldığım emir üzerine** bu seneye aid nutuklarını okuyorum (Alkışlar).

Sayın millet vekilleri;

Hepinizi sevgi ve saygı ile selamlarım...

Geçen sene aziz Kamutay arkadaşlarıma millet ve memleket için ne gibi feyizli işler başarmak istediğimizi izah etmiştim. Bu gün de bunlardan hangilerinin bu yıl içinde yapıldığı-

nı bildirmek isterim.

Sayın arkadaşlarım;

Her şeyden evvel size kıvançla arz edeyim ki millet ve memleket geçen seneyi de tam bir huzur ve sükûn içinde yükselme ve kalkınma faaliyetleriyle geçirmiştir.

Uzun yıllardanberi devam eden ve zaman zaman hâd bir şekil alan Tunçelindeki toplu şekâvet hâdiseleri muayyen bir program dahilindeki çalışmaların neticesi olarak kısa bir zamanda bertaraf edilmiş o mntakada bu gibi vakalar bir daha tekerrür etmemek üzere tarihe devrolunmuştur. (Bravo sesleri).

Cumhuriyetin feyzinden yurdun diğer ev-

ladları gibi oradakiler de tamamilen istifade edebileceklerdir.

Hususi idare ve belediyelerin bu yılki faaliyetleri, geçen senelerden fazla ve daha verimli olmuştur.

İmar işlerinde belediyeleri, türeli surette aydınlatmak kılavuzlamak ve faaliyetlerini tabik ve murakabe etmek üzere merkezde bir teknik büro teşkili yol ve yapı kanununda işlerin ve istimlak muamelelerinin süratle yürütmesini temin edecek tadilat yapılması, belediyeler bankasının imar işlerinde yardımını genişletmesi, çiftçi mallarının emniyetini korumak ve ziraî suçları süratle meydana çıkarıp suçluların cezalandırılması için Yüksek Kamutaya sunulmak üzere birer kanun lâyihası hazırlanmıştır.

Büyük Meclisin tasvibine arz edilmiş olan yeni nüfus kanununun kabul ve tatbiki nüfus işlerinin daha modern ve muntazam bir şekilde yürütülmesini temine hizmet edecektir.

Muhterem arkadaşlar;

Sıhhat ve içtimai muavenet vekâleti kendisine verilen sağlık ve içtimai yardım vazifesine iskan ve göçmen işlerine Yüksek Meclisin kabul buyurduğu tahsisat dahilinde başarıyla devam etmiştir.

Bu senenin ilk baharında Orta Anadolu'da bilhassa Kırşehir ve Yozgad havalisinde bir kısım köylerimizi harab ve aziz vatandaşlarımızdan bazılarının ölümüne sebebiyet vermekle bizi çok müteessir eden bir yer sarsıntısı olmuştur. Sıhhat ve içtimai muavenet vekâleti ve aynı zamanda bu işle tanzif edilen Kızılay cemiyeti felâkete uğrayan vatandaşlarımızı korumak için derhal gereken tedbirleri almışlardır.

Bu sahada yapılmasına karar verilen 2114 evden bir kısmı bitmiştir. Bir kısmının da inşaatı ilerlemektedir. Bu hizmet ve mesaiyi memnuniyetle kaydederim.

Yüce saygılar;

Memlekette mevcut huzur ve asayişe müvazi olarak adalet cihazı da intizamla işlemektedir.

Meşhud cürümler kanununun tatbikatından elde edilen iyi neticelerden örnek alınarak bu kanun ağır cezalı cürümlere de teşmil edilmiştir.

İnkılabımızın istikrarını teyid için yeni kanunî tedbirler alınmıştır. Bu maksadla Türk ceza kanunundaki Devletin şahsiyetine ve Devlet kuvvetleri aleyhine taalluk eden cürümler daha kuvvetli müeyyidelerle bağlanmıştır.

Ceza evlerinin terbiye, ıslah ve iş esaslarına göre düzeltilmesi yolundaki hayırlı faaliyetin genişletilmesi cemiyete; doğru yoldan saparak hürriyetini kaybetmiş olan binlerce vatandaşın nafi birer uzuv olarak kazandırılmaktadır.

Sayın Millet Vekilleri;

Devletin ekonomik sahadaki yapıcı ve yapıcı kudret ve prensibinin ziraat işlerimize de teşmili yolunda bir nümune olmak üzere hükmi şahsiyeti haiz « Ziraat işletmeleri kurumu » teşkil edilmiştir.

Geçen seneki nutkumuzda :

« Milli ekonominin temeli ziraattir.

« Bunun içindir ki, ziraatte kalkınma-
« mıza büyük önem vermekteyiz. Köyle-
« re kadar yapılacak programlı ve pra-
« tik çalışmalar bu maksada ermeği ko-
« laylaştıracaktır. Fakat bu hayati işi
« isabetle amacına ulaştırmak için, ilk
« önce, ciddi etüdlere dayalı, bir ziraat
« siyaseti tesbit etmek ve onun için de
« her köylünün ve bütün vatandaşların,
« kolayca kavrayabileceği ve severek
« tatbik edebileceği bir ziraat rejimi kur-
« mak lâzımdır ».

Tavsiyesinde bulunmuştuk.

Buna aid etüdler ikmal edilmiştir.

Cumhuriyetin on beinci yılı plânlı, sistemli ziraat ve köy kalkınmasının mebdai olmalıdır.

Sayın arkadaşlar;

Ekonomi işlerimiz normal inkişaf yolunu tabik etmektedir.

Bu yıl da istihsalin, mübadelenin ve kredinin düzenlenmesiyle sanayileşme ve teşkilatlanma sahalarında müsbet neticeler alınmıştır.

Maden tedkik ve arama işleriyle maden işletmeleri mevcut programa göre inkişaf etmektedir.

Dış ticaret politikamız vaziyete millî ve beynelmîl konjonktüre uyarak karşılıklı menfaat ve müsaadeler esasına bağlı kalmakta devam etmiştir.

İhracatın murakabesi ve ihraç mallarımızın standartlanması yolundaki çalışmalar yürümekte ve hayırlı neticeler elde edilmektedir. Bu sene yeniden bir takım ihraç mallarımız daha murakabe edilen mallar arasına girmiştir.

Böylece ihracatımızın ve ihracatımızın itibarını yükselttiğini gördüğümüz bu usulün sahası genişletilmektedir.

Halkımızın bedii kabiliyetlerine makes olan ve her günkü ihtiyaçlarımızın büyük bir kısmını karşılayan el ve ev küçük sanatlarının Cumhuriyet rejiminde lâyık olduğu mertebeye yükseltilmesi icab eder, Bunun için teşvikler yapılmasını ve bu babsdaki lâyihamın bir an evvel müzakeresini tavsiyeye şayan bulurum.

Geçen içtima devresinde Yüksek Meclisin kabul buyurduğu « sermayesinin tamamı Devlet tarafından verilmek suretile kurulan iktisadi teşekküllerin teşkilâtile idare ve murakabeleri » hakkındaki kanunun tatbiki için teşkilâta başlanmıştır.

Memleketin muhtelif yerlerinde kredi ve sa-

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

Otuz yedinci inikad

7 - VII - 1939 Cuma

Mündericat

Sayfa	Sayfa
1 — Sabık zabıt hulâsası	170
2 — Müzakere edilen maddeler	171
1 — Birinci kânun 1938 : şubat 1939 aylarına aid raporun sunuduguna dair Divanı muhasebat riyaseti tezkeresi ve Divanı muhasebat encümeni mazbatası (3/77)	171
2 — Avukatlık kanununun muvakkat birinci maddesinin (B) bendinin tefsiri hakkında Başvekâlet tezkeresi ve Adliye encümeni mazbatası (3/85)	171
3 — Büyük Millet Meclisi 1939 yılı nisan ayı hesabı hakkında Meclis Hesablarının Tedkiki encümeni mazbatası (5/10)	171
4 — Trabzon mebusu Sırrı Daym, Divanı muhasebatın üç aylık raporları üzerine ittihaz edilmekte olan kararların meriyet ve şümülünün tayini hakkında takriri ve Teşkilâtı esasiye encümeni mazbatası (4/6)	171
5 — Amasra dalgakıranının tamiri ve yeniden bir dalgakıran inşası için gelecek senelere sari taahhüdât icrası hakkında kanun lâyihası ve Nafia ve Bütçe encümenleri mazbataları (1/211)	171:172,175,199,203:206
6 — Ankarada bir dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi kurulması hakkındaki 2795 sayılı kanunda bazı değişiklikler yapılmasına dair kanun lâyihası ve Maarif ve Bütçe encümenleri mazbataları (1/173)	172
7 — Devlet denizyolları işletme umum müdürlüğü ihtiyacı için yeni gemiler inşası ve sair vesait, teçhizat, malzeme, alât ve edevat mübayaası hakkında kanun lâyihası ve Bütçe encümeni mazbatası (1/213)	172:173,175,199,206:209
8 — İngiliz kredisinden Havayolları umum müdürlüğü için tefrik edilen 360 000 liranın sureti istimali hakkında kanun lâyihası ve Bütçe encümeni mazbatası (1/214)	173,175,179,199,210:213
9 — Köylerde açılan eğitim kurslarının ve köy öğretmen okullarının idaresi hakkında kanun lâyihası ve Maarif, Ziraat, Dahiliye ve Bütçe encümenleri mazbataları (1/145)	173:174
10 — Nüfus deneme yazm kanunu lâyihası ve Dahiliye ve Adliye encümenleri mazbataları (1/65)	174:175
11 — Tunceli vilâyetinin idaresi hakkındaki 2884 sayılı kanun hükmünün uzatılmasına dair kanun lâyihası ve Dahiliye ve Adliye encümenleri mazbataları (1/198)	175:179
12 — Tapu ve kadastro umum müdürlüğünün Adliye vekâletine bağlanması hakkında kanun lâyihası ve Adliye ve Bütçe encümenleri mazbataları (1/209)	179
13 — Türk ceza kanununun 494 ncü maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun lâyihası ve Adliye encümeni mazbatası (1/179)	179:182
14 — 3450 sayılı kanun hükümlerinin vergiden müstesna tutulan arazi ve arsalar hakkında da tatbıkına dair kanun lâyihası ve Maliye ve Bütçe encümenleri mazbataları (1/133)	182
15 — Sümerbank sermayesine 58 000 000 lira ilâvesine dair kanun lâyihası ve İktisad, Maliye ve Bütçe encümenleri mazbataları (1/125)	182:188,187,199,213:216
16 — Belediyelerce yapılacak istimalâk hakkındaki 2497 sayılı kanuna bazı hükümler ilâvesine ve mezkûr kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesine dair kanun lâyihası ve Muvakkat encümeni mazbatası (1/210)	183:187,187:190

BAŞKAN — Mütalea var mı? Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 7 — Bu kanun neşri tarihinden mu-teberdir.

BAŞKAN — Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 8 — Bu kanunun hükümlerini icra-ya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

BAŞKAN — Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

Lâyiha'nın heyeti umumiyesini reye arzediyo-rum: Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edil-miştir.

Açık reylerle iştirak etmiyen var mı?
Rey toplama muamelesi bitmiştir.

11 — Tunceli vilâyetinin idaresi hakkındaki 2884 sayılı kanun hükmünün uzatılmasına dair kanun lâyihası ve Dahiliye ve Adliye encümen-leri mazbataları (1/198) [1]

DAHİLİYE VEKİLİ FAİK ÖZTRAK (Te-kirdağ) — Müstaceliyetini rica edeceğim.

BAŞKAN — Lâyiha'nın müstaceliyeti teklif ediliyor: Kabul edenler ... Etmeyenler ... Ka-bul edilmiştir.

Heyeti umumiyesi hakkında mütalea var mı?

DAHİLİYE VEKİLİ FAİK ÖZTRAK (Te-kirdağ) — Arkadaşlarım; bu günkü Tunceli kanunu ile Tunceli vilâyeti adını verdiğimiz Dersim mntakası Pertek, Hozat, Çemişgezek, Mazgirt, Nazimiye, Ovacık, Pilişür ve Mameki kazalarını ihtiva etmektedir.

Dersim hâdiseleri Türkiye tarihinde çok elemli ve aynı zamanda ibret verici safhalar arzeder. Dersimin ne olduğunu, onun tarihini ve nihayet oradan çıkan bitmez tükenmez gai-lelerin Türk milletine neye mal olduğunu bilme-yen kimse yoktur. Onun için Dersimin tarihinden bahsederek kıymetli vakitlerinizi almak is-temem.

Yüksek heyetin malûmu olduğu üzere Cümhu-riyet, Dersimi seyyidlerin ve ağaların tahakküm ve tagallübü altında, Hükümet nüfuzundan uzak, Devlet kanunlarının tatbikatına silâhla muka-vemet eder, civarına yağma ve talan ile müte-madiyen zarar verir, kendi içinde daimi bir asa-yışsızlıkla malûl bir halde buldu ve bu hal dört yüz senedenberi böyle devam edip gelmiş idi.

Cumhuriyet idaresinin bu halin böyle deva-mma müsaade etmeyeceğini hisseden seyyidlerle ağalar cahil halkı istedikleri gibi emirlerine râm etmekten mahrum kalacaklarını anlıyorlardı. Bu-nun için Kocuşağı aşireti Sevh Said isyanından sonra azgınlık gösterdi. 1926 senesinde bu ha-reket bastırıldı.

İkide birde tekrar eden isyanların ve et-

[1] - 186 sayılı basmazyazı zabtın sonundadır.

rafa mütemadiyen vaki tecavüz ve tasallütların önüne geçmek ve Dersimde esaslı islahata giriş-mek için oradan silâhların toplanması lâzım idi. 1933 senesi yazında yapılan silâh arama hareketi beklenen neticeyi vermedi ve anlaşıldı ki Der-sim işinin katği ve devamlı bir surette halli için çok ciddi tedkikat yapmak ve esaslı surette işe başlayıp katği neticeyi almaya kadar ısrar ile çalışmak lâzımdır (Bravo sesleri).

Bu lüzumu takdir eden o zamanın Başvekili ve bu günkü Millî Şefimiz şark seyahatlerinde bu işi tedkik ve çarelerini de tesbit buyurdular. O hayırlı seyahatin feyizli neticelerini bu gün idrak ediyoruz.

1936 senesinde Yüksek Meclisçe kabul buyu-rulan 2884 numaralı kanunun büyük bir dikkat ve basiretle tatbikine girildi ve bunun derhal tesiri görölmeğe başladı. Dersimin dahili man-zararında büyük bir salâh göründü. Her sene civar vilâyetlere yapılmakta olan tecavüzler durdu ve Dersimin dahili asayişinde de hayli salâh hâsıl oldu. Dördüncü umumî müfettişli-ğin bu isabetli icraatı Tunceli halkını huzura kavuşturdu. Hükûmete itimada sevketti. Kısa bir zamanda Hükûmete (788) silâh teslim ettiler. Mücrimlerin çoğu Hükûmete teslim oldular. Hükûmet otoritesi Tuncelinin her tarafında yer-leşmek ve Devletin kanun ve nizamı her ta-rafta hâkim olmak için muhtelif yerlerde nahi-ye ve karakollar tesisine girildi ve bunlar bir birine telefonlarla, köprülerle bağlamağa baş-landı (Alkışlar).

Ancak Hükûmetin bu ciddi ve esaslı tedbir-leri ağalara ve seyyidlere tegallüb ve tahakküm devrinin, çalışmadan halk sırtından geçinmenin, halka efendi olup onu esir gibi kullanmanın so-na ermekte olduğunu anlattığı için bu zümre bir tecrübeye daha girmek istedi ve orman kanunu-nun tatbikini halkı ifsad için vesile ittihaz ey-ledi. Filhakika bu ifsadcâr propaganda muvaf-fak oldu. 1937 senesinin martı ayında Şarkî Der-sim mntakasında Yusufan ve Demenan aşiret-leri nahiyeler arasındaki köprüleri ve telefon hatlarını tahrib ederek filî harekete başladılar. Bunlara Haydaran aşiretile Seyid Rızanın aşi-reti olan yukarı Abbasuşağı aşireti de katıldı.

31 - XII - 1937 tarihinde Kalan mntakasında Mansur uşağı köyünde jandarmalarınca ve Düz-taş köyündeki jandarma karakolumuza tecavüz-ler vaki oldu. Bunun üzerine üçüncü ordu kıtaa-tının da iştirakile 1938 senesinde katği bir tedib hareketine geçildi. Bu hareketin sonunda Koç ve Kalan mntakaları yasak bölge ilân edildi ve sakinleri Garbe naklolundu. Bunların içinden isyanda temerrüd edenler sarp dağların arasın-da ve mağaralarda barınarak mukavemette ısr-ar ettiler. Hükûmet de tedbirlerinde devam etti. Yolları Hükûmet konaklarını, mektepleri, karakolları, kırsal mntazam bir plân ve prog-

ramla ikmal yolunu takib eyledi.

Bu seneye kadar hal bu suretle devam ederek nihayet Koç mntakasında kalanların bir kısmı tenkil edilmiş ve bir kısmı da son zamanlarda Hükûmete teslim olmuşlardır. Bu gün Dersimde Koç mntakası haydudlardan tamamen temizlenmiş bir hale gelmiştir (Bravo sesleri, alkışlar).

Kalan yasak mntakasına gelince ; (Yusuf-an, Demenan, Haydaran, Körabbas, Keçel, Bal ve Yukarıabbas aşiretleri) orada barmanlar da artık Hükûmetin tazyikine mukavemetten ümidlerini kesmiş bir haldedirler, peyderpey teslim oluyorlar..

Yakın bir zamanda o bölgenin de tamamen temizlenmiş olacağından eminiz.

Dersim mntakasından şimdiye kadar toplanan silâhların adedi (14 593) tür. Bu silâhların hepsi son sistemdir.

Tuncelide bir taraftan tedib hareketi devam ederken diğer taraftan da imar ve temdin işleri yürütülmektedir. Bu güne kadar o mntakada yapılan işler şunlardır:

A) Bina inşaatı:

- 1 - Pülümür, Nâzımiye, Mameki, Sin ve Ovacıkta (9) kışla,
- 2 - Nazımiye Mameki, Hozat, Ovacık ve Pertekte (5) Hükûmet konağı,
- 3 - Dazığ, Hakis, Seyidhan, Tüllük, Karaoğlan ve Amutkada (6) karakol,
- 4 - Nazımiye, Mazkird, Sahsik, Türüşmek, Dervişcemal, İncik, Türktanır ve Ovacıkta (8) mekteb yapılmıştır.

B) Köprüler (Betonarme):

- 60 metre tulünde Alişan köprüsü,
 - 180 metre tulünde Külüşkür köprüsü,
 - 60 metre tulünde Cip köprüsü,
 - 106 metre tulünde Pertek köprüsü,
 - 60 metre tulünde Süngeç köprüsü,
- ve Pülümürde ayrıca dört beton köprü yapılmıştır.

Ve 100 metre tulünde Mazkirt köprüsü,

- 80 metre tulünde Türüşmek köprüsü,
- 120 metre tulünde Mameki köprüsü,
- 80 metre tulünde Seyidhan köprüsü,
- 80 metre tulünde Ovacık köprüsü,

Yapılmaktadır.

Ahşap köprüler:

- 180 metre tulünde Dinar,
- 120 » » Mameki,
- 60 » » Seyithan

köprüleri de iki seneden beri kullanılmaktadır.

C) Yollar:

- Elâzığ - Mameki (100 Km.) şosesi bitmiştir.
 - Mazımiye - Mameki
 - Mameki - Sin
 - Sin - Ovacık
 - Sin - Hozat
 - Pertek - Çemişkezek yolu açılmaktadır.
- yolları otomobil işletmesine açılmıştır.

D) Memur ve subay evleri:

Mazımiyede	6	} yaptırılmıştır. (Bravo sesleri).
Mamekide	48	
Sinde	8	
Ovacıkta	10	
	72	

Kanunun temdini niçin istiyoruz?

Bu hayırlı neticeyi almış olmamıza rağmen kanunun üç sene daha temdidini rica etmemizin saiki, istihsal edilen ve kısa bir zamanda ikmal edilecek olan neticenin yani Dersimde sağlam bir Hükûmet nüfuzuna dayanan geçici değil; müstakar, daimî ve asla bozulmayacak olan nizam ve asayişin ebediyyen takrirî ve başlıyan imar ve temdin işinin artık oralarda hiç kimşenin yolunu şaşırmasma imkân vermeyecek derecede genişleyib kökleşmesini temin arzusudur. Burada geçici bir idare değil, müstekar ve medenî bir Devlet teşkilâtı vücuda getirmek noktasından, Tunceli kanunun bu güne kadar verdiği müsbet neticeyi, yani bozulamaz ve geri dönülmez fikrini tam olarak verinceye kadar idame etmek lâzımdır fikrindeyiz.

Türk yurdundan bir parçasının itaatsızlık ve şakavet yuvası halinde kalmasına Cümhuriyet idaresi müsaade edemezdi. Dersimi tırbkı Ankara gibi, Aydın gibi emniyet, sükûn ve huzura mazhar etmek için lâzım olan tedbirlere tevessül etti.

Tedbirlerini ölçülü almak, şiddete ancak zauret halinde ve memleketin yüksek menfaatları emrettiği zamanlarda müracaat etmek ve işe girişince matlub neticeyi katği ve emin surette almak şiarımızdır. (Alkışlar).

Tunceli kanunu vazifedarlara çok kuvvetli salâhiyetler vermiş olmasına rağmen bu salâhiyetlerin en büyük dikkat ve itidal ile ve daima yerinde kullanılmış olduğunu iftiharla huzurunuzda arz ederim. (Bravo sesleri).

Her hangi bir memlekette olursa olsun mümasil hâdiselerin bundan az fedakârlıklı ve bundan daha büyük bir basiret ve isabetle bertaraf edilmesine imkân olmadığımı cesaretle ifade edebilirim.

Muhterem arkadaşlarım,

Bu büyük Meclis, Hükûmete, muhtaç olduğu salâhiyet ve vasıtaları zamanında ve lüzumu derecesinde vermek hususunda her zaman nasıl isabet ediyorsa ona istinad eden ve ondan kuvvet alan Hükûmet de kendisine emanet edilen salâhiyet ve vasıtaları yerinde, dikkatle ve ancak memleketin hayrı için kullanmak hususunda elinden gelen itinayı sarfederek yüksek heyetin itimadına lâyık olmağa çalışmaktadır.

Düne kadar Hükûmet otoritesinin ve nizam kuvvetlerinin nüfuz edemediği bir mntaka bu gün küçük bir parçası müstesna olmak üzere, emniyet ve huzura kavuşmuş, seyyidlerin ve

ağaların zebunu ve esiri olmaktan kurtularak meşru ve adil bir Hükümet idaresinin nimetlerinden istifade eder bir hale gelmiştir. Kalan o küçük parçanın da aynı nimete yakında kavuşacağından eminim.

Düne kadar bir isyan mmtakasından başka bir şey olmıyan bu bölgede tahakkuk ettirildiğini bir az evvel arzettiğim eserler hiç te istifade edilecek kıymette değildir. Sunduğumuz kanun lâyihasını kabul suretile büyük eserinin ikmalî fırsatını Hükümete vermenizi rica ediyoruz.

Sözlerimi bitirirken asırlık şekavet ve itaat-sızlık yuvası olan Dersimi vatanın sakin ve nizama riayetli bir mmtakası haline getirmek için aziz canlarını feda etmiş olan kahraman Türk çocuklarının hatırasını hürmet ve minnetle anmağı vazife bilirim. Bize bu neticeyi temin eden ordumuzun ve jandarmamızın kahramanca fedakârlıklarını, kendilerine büyük salâhiyetleri kullanmak mesuliyetini tevdi ettiğimiz vazifedarların işlerinde gösterdikleri gayret ve basireti ve nihayet hepsinin yurda ve vazifeye bağlılıklarını takdirinize arzederken büyük bir haz duymakta olduğuma inanmanızı rica ederim. (Şiddetli ve sürekli alkışlar).

RASİH KAPLAN (Antalya) — İştirââk ederiz.

FETHİ ALTAY (Elâziğ) — Muhterem arkadaşlar. Cumhuriyet Hükümetinin bir çok feyizlerine şahid olduk. bir çok hayırlı icraatını gördük. Hepsî yurdu için kıymet biçilemeyen eserlerdir. Bunların mühimlerinden biride memleketi bilhassa Şarkta mütegalibinin ve üşeranın tahakkümünden ve adeta esaretinden kurtarmış olmasıdır. Arkadaşlar, Türk ezeldenberi tahakküm ve zulme tahammül edemez.

Dersim, son asırların hunhar ve acı hatıraları ile dolu bir yer idi. Civarında yaşayan kasabaların halkından ne hanümanlar sönmüştür. Senelerce ve senelerce bu yurd köşesinde huzur ve asayiş nedir unutulmuştu. Eski Hükümetlerin gözünde bir heyulâ gibi duran bu belâ Türk-lüğün sırtında kökleşmiş bir şirpençe sayılırdı. Bunun tedavisine, şifasına çalışanlar oldu. Bu uğurda zaman zaman tedbirler alındı. Kanlar döküldü. Hiç biri müsmir bir netice ile bitmedi. Bu hain yara o kadar devanapezir görülüyordu ki, bazan düşmanları bile ümide düşürdü. Buna rağmen en had devrelerinde bile birer pansuman tedbiri ile idare edildi. Bir kaç defa onu ameliyata tâbi tutmak düşünüldü. Fakat o zamanki idareler ancak beceriksiz ve tecrübesiz bir müdahale ile kanatarak elim ve acıklı saffhalara soktular.

İşte Sayın arkadaşlar, üç sene evvel Cumhuriyetin hâzık ve şifakâr idaresi bunu tedaviye başladı. Yüksek Meclisinin kabul buyurmuş olduğu ve bu sene nihayetinde müddeti hitam bulan 2884 numaralı kanunla icab eden tedbir-

ler alındı. Fevkalâde salâhiyetleri ihtiva eden o kanun bu gün en iyi şekilde tatbik edilmiş, müsmir neticelerini vermiş bulunuyor. Yani istediğimiz ameliyat muvaffakiyetle yapılmıştır. Cumhuriyetin kıymetli idarecileri, kumandanları bu muvaffakiyetle iftihar etseler yeri vardır. Asırların çare bulamadığı bu mübrem belâyı Cumhuriyet devri halletmiştir. Tarih bunu böyle kaydedecektir. Reşid Paşanın ıslâhat diye başlamak istediği bu işin şerefini bihakkin Cumhuriyet Hükümeti kazanmıştır.

Hükümetimiz Dersim işini hallederken kıyasat, şefkat; imar ve nihayet adaletle ihya esasını düşünmüştü ki, bu; evvelki tenkil hareketlerinin tedbirlerinin yalnız usulsuz bir şiddete müracaat ederek muvaffak olamadığı bir yol değildi.

Dersim mmtakası yolsuz, köprüsüz, mevasız... kuş uçmaz, kervan geçmez yerlerdi. Eşkiyanın asıl dayandığı kuvvet de tabiatın bu haşın yar-dımı idi, ve asırlarca devam eden serkeşane hareketlere ümid veren de bu âmil idi. Bir takım zavallı halkı da şerlerine alet ederek Hükümet yerine hükmetmeyi tanıyan bir zümre bunu bir mükteseb hak tanırmıştı.

İşte arkadaşlar, Cumhuriyet Hükümeti evvelâ kıyasatını kullandı. Hemen bir sene onları yola getirmek için irşada çalıştı, bu vesile ile Hükümetin bir neferi girmemiş en hücre köşelerine sokuldu, adeta ilmi etüdler yaptı. Bu sayede Dersimin ruhunu tanıdı. Islâhattaki muvaffakiyetin mühim sırrı da bu olmuştur. On-dan sonra şefkat ve imar gelmiştir ve en sonradır ki, mabedini adaletle ikmal etmeğe mecbur kalmıştır.

Muhterem arkadaşlar, verdiğiniz yüksek salâhiyetler en âkilâne ve en müdebbirane şekilde tatbik edilmiştir. Bu gün tabiatın ikinci bir Habeşistanı olan Dersimde sarb dağlar, vahşi vadiler, köprüsüz nehirler, muazzam betonarme köprülerle muntazam taşkırsalar, modern mektebler, Hükümet konakları ile süslenmiş ve süsleniyor. Her tarafta Hükümet kudreti, Hükümet nuru parlıyor. Bu imar ve ıslah hareketi reklâmsız, sessiz bütün hızla yürüyor.

Tunceli bulutlarla konuşan şahikalı yüksek silsilelerle, Erzurum ve Erzincan gibi vilâyetlerimizi cenubdaki vilâyetlerimizden geçilmez sularla ayırmıştı. Umumî harbde öyle zamanlar oldu ki, arasında azamî 70, 80 kilometrelik mesafeler bulunan hemhudud vilâyetlerimiz birbirine yardıma imkân bulamadı. Çünkü arada Murat ve Fırat gibi akan denizler, Çin sedleriyle boy ölçüşen Munzur dağları vardı. Buna rağmen burada bir tahta köprü, bir karış yol da yoktu. Harb tarihimizde bunun ne elim cezalarını çekmişizdir. Bu yüzden ne siyasi, askeri zaferlerimiz kaybolmuştur. Bu günkü ıslahatla bu mühim maksad da elde edilmiştir. Çok yakında Erzincan ve Erzurum,

Elâzığ ve Diyarbakırın birer mahallesi sayılacaktır.

Arkadaşlar, bu gün yüksek huzurunuzda sunulan bu kanun o ameliyatın mabadini tamamlayacak, yurdun bu köşesindeki ıstırablara da artık iltiyambahş olacaktır. Bu kanunla temdid edilecek salâhiyetler, şimdiye kadar gördüğümüz gibi yine en derin bir kıyasla kullanılacaktır. Onu iyi kullanmasını bilen eller, bu liyakati yine size isbat edeceklerdir. Teklif edilen kanunun kabul buyurulmasını bir vatandaş ve bir Elâzığ mebusu sıfatıyla yüksek lûtuflarınızdan rica ederim. (Alkışlar).

FERİDUN FİKRİ (Bingöl) — Muhterem arkadaşlar; Cümhuriyetimizin şefkatli ve kudretli eliyle Tuncelinde başlıyan esaslı ıslah ameliyesinin muvaffakiyetini temin eden en büyük unsurlardan biri olan Tunceli kanununun bu defa bir müddet daha temdidindeki zarureti bendeniz bütün kudretimle kabul ederim. Binaenaleyh Hükümeti, böyle bir kanun lâyihasını Meclise getirerek bu ameliyeye şiddetle, ihtimamla devam etmek azmini göstermesinden dolayı tebrik ederim. Dersimin ve muhitinin hakikaten esaslı ve ihtimamlı inkişaf vaziyetini ihzar edecek tedaviye ihtiyacı vardır. Bu çok geç kalmıştır. Fakat geç te kalsa, bizim darbrı meselimizin söylediği, geç olsun da güç olmasın, fehvasınca mesele kolaylaşmıştır. Bir defa işe esaslı bir şekilde başlanmış bulunmaktadır. Gerek imar, gerek terbiye safhasında ve gerek umumî vaziyeti itibarile hakikaten Türkün esaslı bir yurdu ve esaslı bir köşesi olan ve bütün evlâdları Türk kanından iken her nasılsa biraz ihmal yüzünden bu güne kadar âtil bir vaziyette kalarak menfi bir vaziyet almış olan bu vatan köşesinin de, buyurdukları gibi, her hangi bir memleket köşesi gibi, taassubdan ve cehaletten kurtulmuş bir vaziyet almasını görmek mucibi saadettir. Binaenaleyh bendenizin temenniyatım, bu idarenin, gerek müfettişlerin, gerek memurların orada gösterdikleri faaliyet cidden şayanı memnuniyettir. Bu imarın ve ıslahatın yarı vaziyette kalmaması, mütemadiyen inkişaf halinde bulundurulması pek ziyade temenni olunan bir keyfiyettir. Mumterem Hükümet te bu yolu tutarak bu tedaviyi yapmaktadır. Bu mesai devam ettiği müddetçe bitabi güzel semerelerini verecektir. Az zamanda bu yurd parçası da cehaletten, tagallübden kurtulacak, inkişafa doğru yol alacak, oradaki vatandaşların da, diğer yurddaşları gibi, askerî, malî mükellefiyetini ifa edeceklerine hiç şüphe yoktur. Binaenaleyh kanunun kabulünü bendeniz de tasvib eder ve aynı zamanda Hükümete, burada gösterdiği ciddi gayretten dolayı, tebriklerimi sunarım. Oradaki gerek müfettişliğin ve gerek memurlarla sair elemanların gösterdikleri gayretten dolayı

burada takdirlerini arz etmeği ve bu hâdiseler esnasında şehid düşen askerlerimizin mübarek ruhlarına tazim ve tebçillerimizi burada tekrar etmeği kudsi bir vazife addederim (Bravo sesleri, alkışlar).

Gİ. KÂZİM KARABEKİR (İstanbul) —

Bendeniz kısaca maruzatta bulunacağım. O halvalide gerek harbdde ve gerek sulhde bir hayli yıllar vazife görmüş olduğumdan dolayı arzedeceğim noktaya dikkati, Hükümetimizden rica etmeği muvafık görüyorum. Çünkü bu noktadan bahsedilmemiştir: **Dersim Türktür. Orada gayet az Kürt vardır.** Bunun delili olmak üzere: İster coğrafi isimlere, ister Koç uşağı, Bağlı uşağı gibi... Ta eskidenberi gelen Türk isimlerine, isterse fizyonumiye bakılsın, tamamilen bu halkın Türk olduklarını gösterir. Fakat buranın sapa bir yer olması ve vaktile Kürtlerden asker alınmaması dolayısıyla oradaki Türkler de Kürt unsuruna temessül etmeği faydalı görmüşlerdir. Onun için yapılacak ıslahatta her türlü tedbirlerle; gerek çocuklarını mekteplerde okutmakla, gerekse halkın içerisine bir takım münevverlerimizi göndermek suretile kendilerinin halis Türk olduklarını, yani mazinin Hititlerden kalmış diğer Kürt tabakası gibi değil, tamamilen bizden hiç farkı bulunmayan Türk olduklarını bunlara sindirmeliyiz. **O mmtakadan menfaatler bekliyen, bazı büyük devletler mütemadi surette onların ırk nazariyesile oynuyor ve içlerine Kürd vaziyetinde başka unsurlardan olan bazı ilim adamları da karıştırarak onları bizden ayırmağa çalışıyorlar.** İstiklâl harbinde tuttuğum güzel sistem şu idi: Kürd sanılan mmtakadan eski Hititlerden olup binaenaleyh Türk olduklarını, **Dersimin ise tamamilen Selçuk Türklerinden olduğunu aşiret beylerine telkin etmek suretile çok büyük bir fikri inkılâb hazırlanmıştır.** Onun için Hükümetten rica ediyorum, Dersim mmtakası halkına, ki Hükümetimizi ve Devletimizi çok uğraştırmıştır, öz Türk olduklarını her vasıta ile, muhtelif kanallarla anlatmak lazımdır. Diğer Kürd mmtakalarına gelince: o mmtakalar hakkında da arzettiğim gibi en eski Türk olduklarını anlatmak ve bu fikri yerleştirmek lazımdır. Çünkü o mmtakadan başka suretle siyasî istifade etmek isteyenler, çok büyük kuvvetlerle o halkı bizden ayırmak için bir düziye uğraşıyorlar ve çok para sarfediyorlar.

DAHİLİYE VEKİLİ FAİK ÖZTRAK (Terkirdağ) — Sayın arkadaşım Gİ. Kâzım Karabekire esaslı bir meseleyi burada konuşmuş olmasından dolayı teşekkür edeceğim.

Biz de hiç bir vakit Dersim halkının Türk olduğunu inkâr etmedik ve hiç bir zaman bunu gözümüzden uzak tutmadık. İçlerinde şayed asıllarını muhtelif sebeplerden dolayı unutmuş olanlar varsa onlara da ne olduklarını anlatmak için

elimizden gelen her şeyi yapıyoruz ve yapacağız (Bravo sesleri, alkışlar).

Büyükler için bulundukları noktadan kendilerini hakikate irca sebeplerini hazırladığımız gibi, bilhassa küçükler için daha esaslı tedbirler üzerinde durmaktayız (Bravo sesleri). Bunun en emin yolunun ne olduklarını anlamış, anaların yetişmesinde bulduğumuz için, bilhassa küçük kız çocukları için düşündüğümüz tedbirlere daha müessir olacaktır.

Bu arada Elâzığ'da açtığımız enstitü burada kısa bir zamanda, hattâ hayret edilecek kısa bir zamanda bunların mükemmel türkçe öğrendiklerini göstermiştir, altı ay içinde dillerini biliyor ve konuşuyorlar.

Bunlar yetişecek, gerek çocukların, gerek kendi muhitlerini hakikaten tenvir edecekler ve bundan sonra kendi ırkımız içinde böyle galat hallere tesadüf etmeyeceğiz (Alkışlar).

BAŞKAN — Maddelere geçilmesini kabul buyuranlar ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

Tunceli vilâyetinin idaresi hakkındaki 2884 sayılı kanun hükmünün uzatılmasına dair kanun

MADDE 1 — Tunceli vilâyetinin idaresi hakkındaki 2884 sayılı kanunun hükmü 31 birinci kânun 1942 tarihine kadar uzatılmıştır.

BAŞKAN — Reye arz ediyorum. Kabul buyuranlar ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden müteberdir.

BAŞKAN — Kabul buyuranlar ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 3 — Bu kanunun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

BAŞKAN — Kabul buyuranlar ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

Lâyiha'nın heyeti umumiyesini reye arz ediyorum. Kabul buyuranlar ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

Son açık reye arz edilen kanun lâyihasına rey vermeyen var mı? Rey toplama muamelesi bitmiştir.

12 — Tapu ve kadastro umum müdürlüğünün Adliye vekâletine bağlanması hakkında kanun lâyihası ve Adliye ve Bütçe encümenleri mazbataları (1/209) [1]

BAŞKAN — Müstacelen müzakeresini kabul buyuranlar ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

Heyeti umumiyesi hakkında mütalea var mı? Maddelere geçilmesini kabul buyuranlar ... Etmeyenler ... Maddelere geçilmesi kabul edilmiştir.

Tapu ve kadastro umum müdürlüğünün Adliye vekâletine bağlanmasına dair kanun

MADDE 1 — Tapu ve kadastro umum müdürlüğü, Adliye vekâletine bağlanmıştır.

Umum müdürlüğün Maliyeye bağlı olması dolayısıyla Tapu umum müdürlüğü teşkilât ve vazifeleri hakkındaki 2997 sayılı kanunla sair kanunlar mucibince Maliye vekâletine tanınmış olan vazife ve salâhiyetler Adliye vekâletine intikal etmiştir.

BAŞKAN — Kabul buyuranlar ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden müteberdir.

BAŞKAN — Kabul buyuranlar ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 3 — Bu kanunun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

BAŞKAN — Kabul buyuranlar ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

Lâyiha'nın heyeti umumiyesini kabul buyuranlar ... Etmeyenler ... Heyeti umumiyesi kabul edilmiştir.

13 — Türk ceza kanununun 494 ncü maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun lâyihası ve Adliye encümeni mazbatası (1/179) [1]

BAŞKAN — Lâyiha'nın müstacelen müzakeresi teklif ediliyor. Kabul buyuranlar ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

Heyeti umumiyesi hakkında mütalea var mı? Maddelere geçilmesini kabul edenler ... Etmeyenler ... Maddelere geçilmesi kabul edilmiştir.

Türk ceza kanununun 494 ncü maddesini değiştiren kanun

MADDE 1 — Türk ceza kanununun 494 ncü maddesi aşağıda yazılı şekilde değiştirilmiştir :

Madde — 494 - Her kim, henüz biçilmemiş veya toplanmamış yahud biçilmiş veya toplanmış olupta kaldırılmamış olan tarla, bağ ve bostanlardan hububat, sebze meyve ve saire çalarsa zara görenin şikâyeti üzerine bir aydan bir seneye kadar hapis cezasile cezalandırılır.

HÜSNÜ KİTAPCI (Muğla) — Bu madde çok yerindedir. Köylülerimizin bir sene didinmesile hâsıl ettiği ve ümidlerini bağladıkları mahsulünü her hangi bir zarara uğratmak tabiatile ufak bir ceza ile karşışmamalı idi. Onu Hükümet, lâyihasında iki aydan başlamak üzere teklif etmiştir. Adliye encümenimiz bir aydan başlamasını tensib etmiş. Sebeplerini de esbabı mucibede tasrih etmemiş. Her halde cezanın fazla görüldüğü anlaşıyor. Tasrih etmiş olsay-

[1] 192 sayılı basmayazı zabtın sonundadır.

[1] 187 sayılı basmayazı zabtın sonundadır.